

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Katedra trestního práva

# DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Význam odborného vyjádření a znaleckého posudku pro potřeby  
trestního řízení**

Drašnerová Nad'a

Plzeň 2013

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Katedra trestního práva

# DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Význam odborného vyjádření a znaleckého posudku pro potřeby  
trestního řízení**

Studijní program: M6805 Právo a právní věda  
Obor: Právo  
Vedoucí diplomové práce: Prof. Ing. Miroslav Rybář, DrSc.  
Katedra trestního práva

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI  
Fakulta právnická  
Akademický rok: **2012/2013**

**ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE**  
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Nad'a Drašnerová  
Osobní číslo: R08M0059P  
Studijní program: M6805 Právo a právní věda  
Studijní obor: Právo  
Název tématu: Význam odborného vyjádření a znaleckého posudku pro  
potřeby trestního řízení  
Zadávající katedra: Katedra trestního práva

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í:

1. Znalec (pojem, dělení)
2. Možnosti odborných znalostí v trestním řízení (dělení)
3. Znalec v praxi (přibírání, odpovědnost, výslech, odměňování)
4. Znalecký posudek (postup, skladba, vady)
5. Odborné vyjádření vs. znalecký posudek
6. De lege lata, návrh de lege ferenda
7. Resumé

„Prohlašuji, že předložená diplomová práce na téma *Význam odborného vyjádření a znaleckého posudku pro potřeby trestního řízení* je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury“.

V Plzni dne 27. března 2013

Drašnerová Nad'a

**Na tomto místě, ač netradičně, bych chtěla poděkovat svým rodičům za morální a hlavně finanční podporu, bez které by studium na (mnou sice vysněné, ale opravdu hodně vzdálené) vysoké škole, bylo velice náročné, ne-li nemožné.**

## Obsah

1. Úvod.....	1
2. Znalec .....	2
2.1 Právní úprava v našem právním řádu a pojem znalec .....	3
2.2 Jmenování znalce - znalec zapsaný v seznamu, znalec ad hoc .....	6
3. Možnosti odborných znalostí v trestním řízení .....	8
3.1 Konzultace (konzultant) .....	9
3.2 Odborná vyjádření .....	10
3.3 Znalecké posudky – znalecká činnost .....	13
3.4 Expertíza (expert) .....	14
4. Znalec v praxi.....	16
4.1 Přibrání znalce .....	16
4.1.1 Obligatorní přibrání znalce.....	17
4.1.2 Fakultativní přibrání znalce.....	18
4.1.3 Účast stran .....	18
4.2 Poučení, odpovědnost a oprávnění znalce.....	20
4.3 Výslech znalce.....	23
4.4 Odvolání znalce a zánik jeho činnosti.....	24
4.5 Odměňování znalce .....	26
5. Znalecký posudek.....	29

5.1 Vývoj pohledu na znalecký posudek a jeho úprava .....	29
5.2 Příprava a vypracování posudku .....	31
5.3 Skladba znaleckého posudku.....	33
5.4 Kategorizace znaleckých posudků .....	37
5.5 Hodnocení znaleckého posudku.....	38
5.6 Míra věrohodnosti znaleckého posudku.....	41
5.7 Nepravdivý znalecký posudek.....	43
5.8 Vady znaleckého posudku.....	45
5.9 Úkony po podání znaleckého posudku.....	47
6. Znalecká činnost ústavů .....	48
6.1 Odpovědnost za posudek ústavu .....	50
7. Odborné vyjádření versus znalecký posudek .....	50
8. Shrnutí de lege lata, návrhy de lege ferenda .....	52
9. Závěr.....	54
10. Resumé .....	56
11. Seznam použité literatury .....	57

## 1. Úvod

Tématem mé diplomové práce je význam odborného vyjádření a znaleckého posudku pro potřeby trestního řízení. Tuto problematiku jsem si vybrala proto, že znalecký posudek je dle mého názoru v praxi používanější formou dokazování a je veřejnosti i více znám, na rozdíl od odborného vyjádření. Chtěla bych zjistit, jestli tomu opravdu tak je, pochopit proč, jak tomu bylo v minulosti a jestli je možné počítat, že se stávající stav změní či nikoli. Osobně jsem se během praxe ještě s odborným vyjádřením nesetkala, ač posudků jsem studovala mnoho, a tak bude vypracování tohoto tématu pro mě přínosem i v tom ohledu, že si pro potřeby budoucí praxe osvojím teorii zabývající se znaleckou a vůbec expertní činností. Důležité je ale nevnímat znalecký posudek jen jako pouhý souhrn odpovědí na předem položené nebo předpokládané otázky, ale nutno si uvědomit jeho význam právě při řízení před soudem. Jedná se totiž o odborné názory osoby, která by s ohledem na své znalosti, vědomosti a zkušenosti měla mít v dané problematice jasno víc, než kdokoli jiný v soudní síni, a proto soudu může pomoci při řešení otázek, které jsou pro něj neřešitelné, nebo řešitelné velice těžko. Mnohokrát jsem se setkala s citátem od neznámého autora, který zní: *„Svědék vypovídá o něčem, co viděl, ale čemu nerozumí. Znalec vypovídá o tom, co sám neviděl, ale čemu rozumí, nebo čemu by rozumět měl. Soud pak posuzuje to, co nikdy neviděl a čemu většinou vůbec nerozumí“*<sup>1</sup>. Tento (ač úsměvný a jistě ne úplně přesný) citát docela snadno vystihuje činnost znalce a vlastně i svědka. Znalec z jemu poskytnutých materiálů zpracuje závěr o události (stavu, či věci), která se ho kromě jeho znalostí, zkušeností a vědomostí nijak netýká, tedy nebyl u ní přítomen, ani ji sám neviděl. Co je tedy odborné vyjádření? Jaký vztah má ke znaleckému posudku? Za jakých okolností se používá

---

<sup>1</sup> Citováno např. v: BĚLOHLÁVEK, Alexander J a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxxiii, str. V. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-395-0.

a proč? Je možné v jedné věci použít obě tyto formy dokazování? Tyto otázky a ještě mnoho dalších bude úkolem mé práce zodpovědět.

Detailně se budu zabývat i osobou znalce a její úpravou v českém právním řádu. Další kapitoly budou rozebírat vypracování znaleckého posudku krok po kroku, odpovědnost znalce, jeho jmenování, přibrání.

Vzhledem ke skutečnosti, že zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním se zabývá znalcem jen ve velice malém výčtu paragrafů, zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících není o nic obsáhlejší a vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 17. dubna 1967 k provedení zákona o znalcích a tlumočnících stejně tak, je pozoruhodné, kolik odborné literatury najdeme k tomuto tématu. Osobně i při zpracování této práce jsem měla nemalý problém vejít se do určeného rozsahu stran, protože jen samostatné téma znalce je možné probrat na stovkách stran, natož pak jeho spojení se znaleckým posudkem a samotným soudním řízením. Ač je znalec (a jeho úkony) právem zřejmě dostatečně upraven, o čemž se přesvědčíme, v praxi můžeme vždy narazit na nejasnosti a úskalí, které toto téma ještě více rozšiřují a zadávají vždy nová a nová témata k řešení. Současnou, minulou a ideální budoucí úpravu znalce v zákoně budu samozřejmě také zmiňovat.

Obsah diplomové práce budu pomyslně členit na část teoretickou, po vysvětlení základních pojmů část praktickou, procesní a budu ji ukončovat postupnou komparací uvedených informací.

## **2. Znalec**

Znalcem, jak bylo v úvodu nastíněno, tedy rozumíme osobu, která má v nějakém směru takové zkušenosti a vědomosti, že je schopna běžným občanům i státním orgánům, kteří tyto zkušenosti a vědomosti nemají, svým působením pomoci k řešení dané problematiky. Termín „svým působením“ musí být ale

v souladu se všemi právními předpisy a zásadami procesního řízení v dané věci. Znamená to, že nelze připustit, aby znalec jednal jen na základě své vlastní volné úvahy, nebo aby si jakékoli podklady, které bude pro práci potřebovat, opatřoval sám, a to jakýmkoli způsobem. Znalecká činnost je totiž tak důležitá, že je jedním z taxativně vymezených důkazních prostředků uvedených v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním<sup>2</sup>. Proto veškerá jeho činnost má svá pravidla a dané postupy, aby každý z doložených znaleckých posudků měl stejnou váhu a každý z nich mohl být rovnocenným důkazním prostředkem. Proto zákon počítá i s odpovědností znalce, který znalecký posudek zpracoval, stejně tak jako i s možností tzv. křivého znaleckého posudku, ale toto téma rozeberu v samostatných podkapitolách této práce (4.2, 5.7).

## **2.1 Právní úprava v našem právním řádu a pojem znalec**

V úvodu diplomové se zmiňuji o faktu, že znalec a jeho postavení v našem právním řádu není upraven nikterak obsáhle. Nalezneme ho samostatně zde:

- v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále označováno jako „trestní řád“),
- v zákoně č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů,
- ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona č. 36/1967 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále označováno jako „vyhláška MS“),

---

<sup>2</sup> § 89 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

- ve směrnici Ministerstva spravedlnosti ČSR č. 10/1073, kontr. odb., o organizaci, řízení a kontrole znalecké a tlumočnické činnosti (dále označováno jako „směrnice MS“).

Nutno dodat, že postup při provádění důkazu znaleckým posudkem, tedy znalecké dokazování, se neřídí výhradně jen shora uvedenými předpisy. Na ustanovení, týkající se znalce a jeho činnosti, totiž lehce narazíme i v předpisech zdánlivě nesouvisejících, jako jsou například normy mezinárodního práva soukromého nebo normy oceňování majetku<sup>3</sup>. Obecně dokazováním rozumíme zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, jejichž úkolem je vyhledání důkazů, provedení takových zajišťovaných důkazů a jejich procesní zajištění, prověrku zajištěných důkazů a jejich vyhodnocení<sup>4</sup>. Dokazování musí být vždy prováděno tak, aby byla zjištěna a nalezena objektivní pravda dané věci a její skutkový stav. Nelze tedy brát v potaz subjektivní názory nebo pocity, a proto svědci i ostatní osoby podávající výpověď k věci musí mluvit vždy pravdu.

Dle trestního řádu je dokazováno, jestli se skutek stal, jakým způsobem, za jakých okolností, kdo ho spáchal resp. spáchal-li ho obviněný, proč, jakým způsobem, za jakých okolností, v jakém věku, dokazují se podstatné okolnosti mající vliv na posouzení osobních poměrů pachatele i jaká škoda byla způsobena<sup>5</sup>. Z tohoto textu jednoznačně vyplývá, že se jedná o obligatorní znaky skutkové podstaty, tedy subjekt a subjektivní stránku, záleží pak i na objektu a objektivní stránce trestného činu. Ovšem každé takové dokazování musí být v souladu s celým právním řádem. To znamená například i s ustanovením § 2 trestního řádu, kde nalezneme základní zásady, které nelze nikdy žádným způsobem obejít. Tedy zásada 1) presumpce nevin („*dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen*“)<sup>6</sup>,

---

<sup>3</sup> CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 157. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9842-3.

<sup>4</sup> FRYŠTÁK, Marek, Eva ŽATECKÁ, Daniel PROUZA, Michal GALÁT a Roman HEINZ. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2008. Str. 66. ISBN 978-80-87071-72-4.

<sup>5</sup> § 89 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>6</sup> Tamt., §2 odst. 2.

2) zásada vyhledávací (neboli zásada zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností neboli zásada materiální pravdy; „orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu. V přípravném řízení orgány činné v trestním řízení objasňují způsobem uvedeným v tomto zákoně i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. V řízení před soudem státní zástupce a obviněný mohou na podporu svých stanovisek navrhnout a provádět důkazy. Státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného. To nezbavuje soud povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí“)<sup>7</sup>, 3) zásada ústnosti („jednání před soudy je ústní; důkaz výpověďmi svědků, znalců a obviněného se provádí zpravidla tak, že se tyto osoby vyslyší“)<sup>8</sup>, 4) zásada bezprostřednosti („při rozhodování v hlavním líčení, jakož i ve veřejném i neveřejném zasedání smí soud přihlídnout jen k těm důkazům, které byly při tomto jednání provedeny“)<sup>9</sup>, 5) zásada volného hodnocení důkazů („orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu“).<sup>10</sup> Proto „znalec“ nerovná se pouze trestní řád, vyhláška a směrnice Ministerstva spravedlnosti a zákon o znalcích a tlumočnících!

Co se pojmu znalce týče, dle obsahu shora uvedených informací je zřejmé, že znalec není procesní stranou, není svědkem a už vůbec není orgánem činným v trestním řízení. Jeho poznatky, rozbory a následně závěry, které dle poskytnutých informací vytvořil, jsou kompletně i komplexně sepsány ve znaleckém posudku, který je následně v trestním řízení samostatným druhem důkazu. Znalecký posudek je tedy výsledkem celého procesu znaleckého zkoumání. Z výše

---

<sup>7</sup> § 2 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>8</sup> Tamt., § 2 odst. 11.

<sup>9</sup> Tamt., § 2 odst. 12.

<sup>10</sup> Tamt., § 2 odst. 6.

popsaného postavení znalce v trestním řízení vyplývá, že je osobou nutně odlišnou od osoby svědka. Jak již bylo nastíněno, svědek během trestního řízení (samozřejmě nejen během trestního) před soudem vypovídá o událostech, jimž byl přítomný, které viděl, slyšel či jinak je smyslově vnímal a zažil. Ty detailně soudu popisuje. Znalec pak události hodnotí podle informací, jež jsou mu v tomto řízení poskytnuty a se kterými se před zahájením řízení dosud nesešel, protože sám tuto konkrétní událost nezažil. „*Jestliže tedy byla svědkem určité události osoba, která by mohla být v dané trestní věci přibrána jako znalec, vyslechne se tato jako svědek a za osobu znalce se přibere osoba jiná. Spojení funkce znalce a svědka do jedné osoby je nepřipustné.*“<sup>11</sup>

## 2.2 Jmenování znalce - znalec zapsaný v seznamu, znalec ad hoc

Je jisté, že člověk si nemůže jednoho dne říci, že ode dneška bude znalcem a začne tak vystupovat, v horším případě vykonávat znaleckou praxi. Pro potřeby výkonu znalecké činnosti je nutné být nejprve znalcem jmenován. Takové jmenování je upraveno v zákoně č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících a na základě něj provádí jmenování ministr spravedlnosti nebo z jeho pověření pak i předseda krajského soudu dle bydliště znalce.<sup>12</sup> Jmenovány jsou ty vybrané osoby, které splňují podmínky pro jmenování a byly pro jmenování znalcem navrženy, nebo o něj zažádaly. Zákonné podmínky jsou pak české státní občanství, potřebné znalosti a zkušenosti, osobní vlastnosti a souhlas uchazeče.<sup>13</sup> Samozřejmě, že veškeré tyto zákonem dané podmínky je nutné ověřit, k čemuž slouží dotazníky, podklady, doklady, diplomy, certifikáty a vyjádření o různých absolvovaných kurzech či školeních, to pro podmínku znalostí a zkušeností, pro osobní vlastnosti postačuje výpis z rejstříku trestů. Jen tak je totiž možné zajistit, aby znalcem byla osoba, jež bude rozumět

---

<sup>11</sup> FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, str. 23. ISBN 978-80-210-4955-0.

<sup>12</sup> § 3 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

<sup>13</sup> § 4 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

oboru, pro který bude jako znalec jmenovaná a bude vykonávat znaleckou praxi nejlépe, jak jen to půjde.

Pokud osoba splnila shora uvedené podmínky, následuje její jmenování, sestávající se ze složení znaleckého slibu a převzetí jmenovací listiny. Slib dle § 6 odst. 2 zákona č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících zní: *"Slibuji, že při své znalecké činnosti budu přesně dodržovat právní předpisy, že znaleckou činnost budu konat nestranně podle svého nejlepšího vědomí, že budu plně využívat všech svých znalostí a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké činnosti dozvěděl."* Po té je jako znalec zapsán do seznamu znalců a tlumočnicků, vedeného u krajských soudů v obvodu znalce. *„Po složení slibu obdrží znalec listinu o jmenování, která obsahuje jméno a příjmení znalce a jeho bydliště, základní obory příp. odvětví a specializace, v nichž je oprávněn znaleckou činnost vykonávat, datum složení slibu a pořadové číslo, pod nímž je složení vyznačeno v knize slibů, podpis předsedy krajského soudu nebo ministra spravedlnosti, který znalce jmenoval.“*<sup>14</sup> Dalším krokem k výkonu znalecké činnosti je získání znalecké pečeti, pomocí které se společně se znaleckou doložkou prokazuje jeho jmenování znalcem při vypracování znaleckého posudku. Obdrží také průkaz znalce a je seznámen s povinností vést znalecký deník, do kterého zapisuje všechny vyhotovené znalecké posudky. Znalec tento deník obdrží při jmenování a díky němu lze kdykoli ověřit znalcovu vyřízení i dodržování lhůt, přičemž každý z nich má své pořadové číslo, je zde informace o orgánu, který úkon vyžádal, datum, předmět úkonu, datum provedení, počet hodin účtovaných státním orgánům, úhrnná účtovaná

---

<sup>14</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znalcství*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 14. ISBN 80-720-4365-X.

odměna a náhrada nákladů, výše přiznané odměny a náhrady nákladů, den proplacení odměny a výloh a konečně poznámky.<sup>15</sup>

Kdo je tedy znalec ad hoc?<sup>16</sup> Je jasné, že s neustále rychlejším rozvoje vědy a techniky není možné okamžitě zajistit znalce v některém z oborů anebo existují takové novoty, u kterých se zatím osoby za znalce nepovažují a pro daný obor o zařazení do seznamu znalců zatím nežádali. Ovšem i přesto je potřeba v tomto oboru znalecký posudek získat. Jedná se tedy o situace, kdy není pro některý obor žádná osoba jako znalec zapsána, nebo nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést či jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.<sup>17</sup> Pak tedy zákon umožňuje, aby státní orgán ustanovit znalcem osobu, která v seznamu zapsaná není. Musí si ovšem dostatečným způsobem ověřit znalosti této osoby, ona musí s ustanovením souhlasit a stejně jako jmenovaný znalec musí složit slib. Od té chvíle se osoba stává znalcem a má stejné povinnosti a práva jako znalec zapsaný do seznamu znalců, ovšem jen a pouze pro tento případ, tedy nikoli nastálo, proto k takto jednorázovému výkonu nepotřebuje znalecký deník ani pečeť.

### **3. Možnosti odborných znalostí v trestním řízení**

Nyní již máme jasno v tom kdo znalec je a jakým způsobem může být jmenován či ustanoven. Dále ho tedy zařadíme do komplexu využití odborných znalostí v trestním řízení, který jsem dle níže popsaných vlastností rozdělila na činnost konzultanta, odborná vyjádření, znalecké posudky a expertíza, přičemž pojmy řadím dle závažnosti a náročnosti činnosti

---

<sup>15</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znaleství*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 17. ISBN 80-720-4365-X.

<sup>16</sup> Z latinského jazyka = pro tento případ, za určitým účelem.

<sup>17</sup> § 24 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

odborníků. V podkapitole 3.3 se ale setkáme s kolizí pojmů expertíza a znalecký posudek, jelikož některá literatura, zvláště pak ta kriminalistická označuje odborné znalosti také na čtyři kategorie, jejíž obsah je shodný, ale názvosloví pozměněné, což může být matoucí. Jejich dělení odborných znalostí je formou znalecké činnosti (ale označují ji dále i jako expertíza), odborná vyjádření (zde jsme ve shodě), konzultativní činnost (zde také shoda) a kriminalisticko technická činnost<sup>18</sup>(která je dále charakterizována experty, kriminalistickými techniky a pracovníky expertizních pracovišť Policie ČR), proto v podkapitole 3.3 uvádím oba pohledy na toto dělení, ovšem de facto je expertíza proces tvorby znaleckého důkazu<sup>19</sup>.

### 3.1 Konzultace (konzultant)

Ač konzultace zní ve srovnání se shora uvedenými způsoby využití odborných znalostí nejméně odborně, nesmíme se nechat tímto pocitem ovlivnit. Hned v první řadě zdůrazňuji, že se jedná o podpůrnou činnost, jejímž výsledkem není žádný důkazní prostředek. Konzultaci provedenou konzultantem nalezneme dokonce i trestním řádu v § 157 odst. 3, z jehož znění vyplývá, že konzultace je poradní činnost, o kterou může v závažných a skutkově složitých věcech žádat státní zástupce nebo policejní orgán. Tento konzultant musí mít znalosti ze speciálního oboru, může, ale nemusí být znalcem. Nahlíží v nezbytném rozsahu do spisu, musí zachovávat mlčenlivost a nezasahovat do provádění úkonů trestního řízení, při nichž může být přítomen. Jeho úkolem je poskytovat rady a odbornou pomoc, o kterých nepodává ani odborné vyjádření ani

---

<sup>18</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. str. 284. ISBN 80-7179-362-0.

<sup>19</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. str. 285. ISBN 80-7179-362-0.

znalecký posudek. V závažných a skutkově složitých věcech vyžadujících znalost speciálního oboru může přibrat konzultanta i předseda senátu.<sup>20</sup>

Osobu konzultanta můžeme pak konkrétněji uvést ve vztahu ke znalci a jím zpracovávanému znaleckému posudku a to ve smyslu § 10 zákona o znalcích a tlumočnících. Zde se totiž dozvídáme, že je znalec sice povinen vykonávat svou činnost osobně, ovšem je-li to potřeba, může si přibrat konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek a v posudku toto uvádí, spolu s odůvodněním, proč konzultanta přibral.<sup>21</sup> Nutno dodat, že odpovědnost znalce za zpracování znaleckého posudku není konzultací nikterak dotčena a naopak konzultant tím, že byl přibrán znalcem ke konzultaci, se nijak, ani částečně, na odpovědnosti za znalecký posudek nepodílí.<sup>22</sup>

### 3.2 Odborná vyjádření

Odborné vyjádření vedle znaleckého posudku je podstatou této diplomové práce, i proto jejich komparaci věnuji ke konci práce samostatnou kapitolu č. 7. Odborné vyjádření v méně složitých otázkách postačuje k zodpovězení odborných znalostí, nutných například k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení a jen ve složitějších otázkách je přibrán znalec dle § 105 odst. 1 trestního řádu. Trestní řád § 105 odst. 1 totiž uvádí: *„je-li k objasnění skutečností důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce.“* Odborné vyjádření může vyhotovit i znalec, právnická či fyzická osoba s potřebnými znalostmi s tím, že státní orgán předloží

---

<sup>20</sup> § 183 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>21</sup> § 10 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

<sup>22</sup> § 10 odst. 2 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

orgánům činným v trestním řízení odborné vyjádření vždy bez úplaty.<sup>23</sup> Tímto informace o odborném vyjádření končí. Nedozvíme se tedy mimo jiné detaily ani o formě ani například o lhůtě vypracování odborného vyjádření. Dalo by se předpokládat, že se na odborné vyjádření přiměřeně použije ustanovení o znaleckém posudku, ale oficiálně se toto nikde nedozvíme, proto si kladu otázku, zda by se přiměřeně použila úprava i ohledně úmyslně podaného „křivého“ odborného vyjádření, protože jak jsem výše zmínila, jednou z povinností znalců, je podávat znalecký posudek plný pravdivých skutečností a reálných výsledků, jinak mu hrozí trestní stíhání. Ale hrozila by taková sankce i zpracovateli „pouze“ odborného vyjádření? Podle mého názoru nikoli, snad by byl vyzván jen k odstranění vad a nepřesností nebo by byl požádán o vysvětlení,<sup>24</sup> trestní stíhání by mu nehrozilo, ovšem zákonem psanou pravdu se nedozvíme. Ze shora uvedeného paragrafu trestního řádu vyplývá, že odborné vyjádření by mělo usnadnit práci znalcům a vlastně i urychlit soudní řízení a snížit tak soudní náklady. Proto si myslím, že tento institut je jistě přínosem, ale preferovala bych jeho širší a rozhodně přesnější zakotvení v zákoně. Je nezbytné jeho doplnění, abychom nemuseli tápat, nebo v horším případě jsme zákon špatně neinterpretovali.

Ač jsem našla literaturu, která ohledně odborného vyjádření sdílí můj názor, přece jen ten svůj, v úvodu kapitoly zmiňovaný, musím poupravit, a to proto, že během studia materiálů a díky mnoha dotazům, které jsem směřovala na advokáty, soudce i příslušníky policie, jsem se dozvěděla, že opak je pravdou, aspoň v mém kraji. To, že jsem se v praxi s odborným vyjádřením nesetkala, neznamená, že je tato forma opomíjená, naopak se ho využívá čím dál tím víc, jelikož jeho rychlost je pro potřeby řízení velice přívětivá. Ale v tom, že odborné vyjádření může vypadat méně odborně, než

---

<sup>23</sup> § 105 odst. 5 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>24</sup> CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 169. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9842-3.

jeho název, je jedna z knih se mnou v jednom: „*Zatímco u znalecké činnosti jsou vyžadovány hluboké odborné znalosti daného oboru, kde předpokladem je ukončené vysokoškolské studium a soustavné zdokonalování a sebevzdělávání znalce, k podání odborného vyjádření bude zpravidla způsobilá i osoba, která sice disponuje odbornými znalostmi v oboru, ale pro určité obory bude postačovat např. středoškolské odborné vzdělání nebo dokonce i pouze vyučení v oboru s maturitou.*“<sup>25</sup> Tímto pohledem se ve mně zakořenila obava, aby se jednoho dne naše úprava neblížila té zahraniční, zvláště pak americké, kde odborný posudek může podávat a zpracovávat vlastně kdokoli, kdo má odborné znalosti, ale i za předpokladu, že sám sobě tuto odbornost subjektivně potvrdí a za odborníka se prohlásí.<sup>26</sup> Další názorem, ve kterém se literatura shoduje se mnou, je pohled znalců na odborné vyjádření. Protože logicky ze všeho výše uvedeného se studování znalci mohou cítit degradovaní a možná i trochu v ohrožení, když oni jsou studovaní a ještě mají zkušenosti v oboru, a přitom lze vypracovat odborné vyjádření „pouze“ odborníkem.<sup>27</sup> Tak jako tak bych ale ukončila toto téma tím, že zdaleka prozatím nelze setrvávat v názoru, že je to forma dokazování jaksi podřadnější. Sice ho může podat i osoba, která není znalcem zapsaným v seznamu, ale i přesto je vždy velice poctivě ověřeno, kdo takové odborné vyjádření podává, jeho znalosti a zkušenosti i důvěryhodnost obsahu. Celkově je dle mého názoru odborné vyjádření velice dobrým a funkčním institutem, přičemž zároveň se znalecký posudek o své místo nemusí bát, jelikož vždy tu budou případy, kdy odborné vyjádření nebude jako forma dokazování stačit a na znalce se orgány činné v trestním řízení rády pro jeho odbornost obrátí. Ovšem má výtku ohledně jeho nedopracování v zákoně ve mně setrvává, ale i s tím se zákonodárce v budoucnu jistě vypořádá, bude-li to považovat za potřebné.

---

<sup>25</sup> CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 168. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9842-3.

<sup>26</sup> Tamt., str. 168.

<sup>27</sup> Tamt.

Tolik k odbornému vyjádření. Ve své diplomové práci na něj ještě několikrát odkáži, abychom mohli co nejpřehledněji srovnávat jeho postavení a úpravu se znaleckým posudkem. Poznatky shrnu do samostatné kapitoly.

### 3.3 Znalecké posudky – znalecká činnost

Znalecká činnost byla zde již mnohokrát definována a popisována a je hlavní náplní mé diplomové práce, ale pro pořádek a ucelenost ji chci uvést i zde v tomto kontextu.

Znalecká činnosti se provádí v různých oborech, odvětvích i specializacích. Například odbor dopravy je nutno rozdělit na odvětví letecké, městské, vodní atd., nebo obor stavebnictví má odvětví stavebního materiálu, stavby obytné, stavby průmyslové, u oboru školství a kultury jsou nutná odvětví pedagogie, psychologie, umění atd.<sup>28</sup> Primárně s pojmem „znalecká činnost“ je spojena osoba znalce a nic víc. Ale v zákoně č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících se dočteme i o znalecké činnosti ústavů, proto bych ji zde na tomto místě ráda zmínila i přesto, že znalecké činnosti ústavů se budu věnovat v samostatné kapitole 6. *„Zákon rozlišuje dvojí znalecké ústavy. Jsou to v první řadě ústavy nebo jiná pracoviště, specializovaná na znaleckou činnost. Pokud v určitém oboru tato pracoviště existují, jsou státní orgány povinny vyžadovat znalecké posudky především od nich. Tyto ústavy jsou svým způsobem na úrovni jednotlivých znalců.“*<sup>29</sup> Znalecké činnosti ústavů shora uvedený zákon věnuje celý třetí oddíl. Nepostačí-li odborné vyjádření podle specifikací § 105 odst. 1 trestního řádu, přibere se znalec a ve zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, mohou orgány činné v trestním řízení

---

<sup>28</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 16. ISBN 80-720-4365-X.

<sup>29</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 19. ISBN 80-720-4365-X.

přibrat ústav, aby sám podal posudek.<sup>30</sup> Takovými ústavy jsou vědecké ústavy, vysoké školy a instituce.

Pojem ústav v tomto smyslu máme nyní definován. Seznam takových ústavů vede ministerstvo spravedlnosti a zasílá se krajským soudům.<sup>31</sup> Více o posudcích podávaných ústavem v již zmíněné samostatné kapitole.

Mohu tedy shrnout, že znaleckou činností rozumíme takovou zákonem upravenou činností, jako je znalecké posuzování a podávání posudků podle tohoto zákona.

### **3.4 Expertíza (expert)**

Další formou odborných znalostí, které nám mohou nejen během trestního řízení pomoci objasnit mnoho nesrovnalostí, je expertíza. Shora uvádím kolizi pojmů, se kterou jsem se setkala, a tak uvádím dva pohledy na věc. První: Expertíza je proces vydělování informací z kriminalistických stop, jejich zpřístupnění a využití v kriminalistické i soudní praxi pomocí odborných znalostí a metod, uskutečňující se v procesní formě znaleckého důkazu.<sup>32</sup> I zde hraje důležitou roli samozřejmě odbornost a nutné znalosti či vzdělání. Co má tedy expertíza společného se znalci, jejich posudkem či odborným vyjádřením? Experti provádějící expertízy nejsou znalci dle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ale jsou znalci zkoumající pro orgány činné v trestním řízení. Expertízy odpovídají na odborné otázky a pomáhají odhalovat důležité skutečnosti např. v oboru soudního lékařství, soudní psychiatrie či odborných technik, zabývající se trasologií, balistikou nebo daktyloskopií. Jedním z důležitých rozdílů je ta skutečnost, že tyto expertízy vykonávají experti ze Služby kriminální policie a vyšetřování

---

<sup>30</sup> §21 odst. 2 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

<sup>31</sup> Tamt., § 21 odst. 3.

<sup>32</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. str. 284. ISBN 80-7179-362-0.

či Kriminalistický ústav v Praze nebo speciální Odbory kriminalistické techniky PČR s tím, že všechny tyto ústavy jsou zapsány právě ve shora zmíněném seznamu ústavů s kvalifikací pro znaleckou činnost.

Druhý: v několika publikacích se expertíza a znalecký posudek od sebe nijak neliší, někdy jsou považováni dokonce za synonyma nebo spolu velice úzce souvisí. Někdy je pak znalecký posudek považován za hmotný výsledek expertízy, přičemž expertíza je zde tedy taková činnost, při které se získávají a analyzují podklady pro rozhodování dle experta.<sup>33</sup> Dále se můžeme s pojmem expertíza setkat i při studiu kriminalistiky, kde je expertíza vědním oborem a můžeme ji definovat jako samostatnou kriminalistickou metodu, jejíž úkony směřují k vysvětlení skutečností důležitých pro dokazování v trestním řízení, při které se používají odborné znalosti a metody z oblasti vědy, techniky atd.<sup>34</sup> Osobně se přikláním k názoru, že není potřeba v zásadě expertízu od znaleckého posudku či zkoumání a znaleckého dokazování pro tento případ extrémně odlišovat, jelikož vzhledem ke shora uvedenému spolu souvisí tak těsně, že je pochopitelné, proč někteří autoři používají tyto termíny jako synonyma.

Mohu tedy shrnout, že pojem expertíza je obecně speciální činnost odborníků v Policii České republiky, na pracovištích centrály Kriminalistický ústav policie ČR a na krajských pracovištích policie, tzv. OKTE, tedy pracoviště odborů kriminalisticko technických expertíz. Přičemž takto budeme pojem expertízy vnímat i pro tuto práci.

---

<sup>33</sup> TICHÝ, Milík a Mila VALJENTOVÁ. *Expertí a expertízy*. Praha: Linde, 2011, s. 234. ISBN 978-80-7201-823-9.

<sup>34</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. str. 20. ISBN 80-7179-362-0.

## 4. Znalec v praxi

Po mnoha teoretických informacích nyní pomalu začneme zapojovat znalce přímo do soudního řízení, v tomto případě trestního soudního řízení a budeme se zabývat tedy postavením znalce v tomto procesu. Budu se snažit tuto část řadit chronologicky tak, jak je nutné úkony činit pro hladký průběh řízení bez zbytečných průtahů. Znamená to fázi od přibrání znalce přes jeho výslech, až po jeho odvolání resp. splnění jeho povinnosti.

### 4.1 Přibrání znalce

Přibráním znalce rozumíme prvotní důvod jeho účasti v konkrétním trestním soudním řízení. Proč by znalec měl být přítomen, kdy je to povinné či volitelné. Důvody přibrání znalce upravuje trestní řád, ale v jakých konkrétních případech? Již jsme se ze zákonné úpravy dozvěděli, že je na orgánu činném v trestním řízení, jestli znalce přibere, či nikoliv, zda bude žádat odborné vyjádření, nebo znalecký posudek. Na prvním místě je tedy posouzení situace, jejímž výsledkem je rozhodnutí, zdali je vůbec potřeba odborných znalostí.<sup>35</sup> Pokud ano, jak moc složité skutečnosti je potřeba objasnit. Pokud jsou tyto skutečnosti k objasnění složité, bude se vyžadovat znalecký posudek, pokud ne, postačí odborné vyjádření.<sup>36</sup> Podle toho se vybere znalec, odborník nebo ústav z oboru, zvolí se forma přibrání, definují se otázky, na které má odpovědět, stanoví se mu lhůta a zpracovatel může své práce započít. To je ve zkratce celý proces přibrání znalce. Existují ale případy, kdy si orgán činný v trestním řízení nemůže zvolit, zda znalce přibrat či nikoli a přibírá se vždy jeden znalec z oboru?

---

<sup>35</sup> § 105 odst. 1 věta první, zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>36</sup> Tamt., § 105 odst. 1 věta druhá.

#### 4.1.1 Obligatorní přibrání znalce

V ustanovení § 105 odst. 1 trestního řádu věta první hovoří o odborném vyjádření, věta druhá pak předpokládá účast znalce, který je přibrán předsedou senátu a jeho oficiální listinné přibrání se provádí opatřením, přípisem nebo dožádáním, proti kterým neexistuje žádný opravný prostředek,<sup>37</sup> jelikož jde o rozhodnutí orgánu „sui generis“.<sup>38</sup> Předpokládá se proto zřejmě přiměřené použití obsahu opatření, ve smyslu § 134 trestního řádu. Z takového opatření musí být zřejmé, jaký orgán ho činí, den a místo rozhodnutí, výrok usnesení a výčtem zákonných ustanovení, které byly použity, odůvodnění je-li ho třeba a popřípadě poučení o opravném prostředku<sup>39</sup>, které by zde znělo tak, že proti tomuto rozhodnutí není opravných prostředků. Pro případ přibrání znalce by takové rozhodnutí obsahovalo i jeho označení, jméno, obor jeho specializace, v čem má být posudek podán, otázky, na něž má odpovědět samozřejmě lhůtu, ve které je povinen znalecký posudek zpracovat.

Než byl trestní řád novelizován, byl znalec přibrán usnesením a byla zde proto možnost běžné stížnosti proti tomuto usnesení.<sup>40</sup> Dnes je jedinou ochranou stran je dle § 105 odst. 3 trestního řádu možnost vznesení námítky proti osobě znalce, proti formulaci otázek (např. pro jejich nejasnost, nekonkrétnost) či proti odbornému zaměření znalce, ale nemají charakter opravného prostředku.

Obligatorní přibrání znalce je přibrání povinné, závazné. Znalec se přibrat musí. V těchto případech zákonem stanovených platí, že pokud ustanovení předpokládá účast znalce a vypracování znaleckého posudku, nepostačí ve věci žádat

---

<sup>37</sup> CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 164. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9842-3.

<sup>38</sup> Z latinského jazyka = rozhodnutí svého druhu.

<sup>39</sup> § 134 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>40</sup> Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění trestní řád.

pouze odborné vyjádření. Jako názorný příklad obligatorního přibrání nalezneme v § 116 trestního řádu, kdy v případě potřeby vyšetření duševního stavu obviněného se pro tuto věc dožádá znalec z oboru psychiatrie, přičemž jedná-li se o mladistvého, znalecký posudek vypracovávají dva znalci pedopsychiatrii.<sup>41</sup> Nutno dodat, že ač se povinné přibrání znalce k věci zdá být největší použitím odbornosti, zákon počítá i s tak závažnými případy, že je stanoveno automaticky přibrat znalce hned dva.<sup>42</sup> Konkrétně se jedná o případ prohlídky a pitvy mrtvoly uvedené v ustanovení § 105 odst. 3 trestního řádu s odvoláním na ustanovení § 115 odst. 1 trestního řádu.

#### 4.1.2 Fakultativní přibrání znalce

Vzhledem ke shora uvedenému je logické, že fakultativní přibrání znalce je přibrání nepovinné, tedy volitelné. Znamená to, že mimo zákonné důvody lze přibrat dva znalce v případech, jestliže jde o objasnění skutečností zvláště důležitých<sup>43</sup> a tehdy, kdykoli o tom rozhodne orgán činný v trestním řízení, nebo kdykoli to uzná strana obviněného za potřebné. Stejně tak na jejich bedrech leží posouzení náročnosti a míra odbornosti potřebná k posouzení daného problému a na základě toho musí ten, kdo chce zpracovatele vyžádat rozhodnout, zda je potřeba znalecký posudek, či postačí odborné vyjádření.<sup>44</sup>

#### 4.1.3 Účast stran

*„Mimo uvedené zákonné důvody vyžádání odborného vyjádření nebo přibrání znalce pro účely trestního řízení připouští trestní řád, aby znalecký posudek opatřila*

---

<sup>41</sup> Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>42</sup> § 105 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>43</sup> § 105 odst. 4 věta první, zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>44</sup> CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 168. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9842-3.

*a v trestním řízení předložila i strana trestního řízení, tedy obviněný nebo poškozený.*<sup>45</sup> Ne vždy byl tento institut v zákoně upraven a ve starší úpravě bylo pouze na orgánech činných v trestním řízení, aby zajišťovaly potřebné důkazy a obviněný tudíž neměl žádnou pravomoc zasahovat do dokazování, ani nijak orgánům předat podklady, které sám opatřil, pro potřeby rozhodování. Institut samostatného vyžádání znaleckého posudku a jeho následné předložení soudu bylo totiž zavedeno až novelizací trestního řádu, která byla provedena zákonem č. 154/1994 Sb. V hlavě páté, která je označena jako dokazování, nalezneme první úpravu „cizího“ znaleckého posudku, když je upraveno, že *„skutečnost, že důkaz nevyžádal orgán činný v trestním řízení, ale předložila jej některá ze stran, není důvodem k odmítnutí takového důkazu.*<sup>46</sup> Dosud byl pouze listinným důkazem, který bylo možné bez odůvodnění odmítnout. Znalecký posudek podaný stranou touto novelou tak sice vešel v život, ale jeho úprava byla nešťastně řešena pouze touto shora citovanou větou a ničím jiným, proto ho jistě nebylo lehké v praxi opravdu reálně zcela zrovnoprávnit s posudkem vyžádaným orgány činnými v trestním řízení. Toto dilema ale řeší další velká novelizace trestního řádu, provedená zákonem č. 200/2002 Sb. ze dne 24. 4. 2002. Zde už nalezneme § 110a) tak, jak ho známe v trestním řádu dnes. Posudek předložený stranou musí mít všechny zákonem stanovené náležitosti a musí být opatřen doložkou znalce, že je obeznámen o následcích pro případ „křivého“ znaleckého posudku.<sup>47</sup> Znalec přibraný stranou má úplně stejná práva a povinnosti, jako znalec přibraný orgánem činným v trestním řízení a nesmí být nijak diskriminován jak ve věrohodnosti jeho znaleckého posudku, tak ani v přístupu k informacím při jeho vypracování, proto má možnost nahlédnout do spisu a je seznámen se všemi potřebnými podklady.<sup>48</sup>

Co se týče mého hodnocení úpravy znaleckého posudku přibraného stranou, jeho existence je jistě důležitá a řízení před soudem se tak posunulo na vyšší úroveň,

---

<sup>45</sup> CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 165. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9842-3.

<sup>46</sup> § 89 odst. 2 zákona č. 154/1994 Sb., kterým se mění trestní řád.

<sup>47</sup> § 110a), zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>48</sup> Tamt.

když i strana má možnost předkládat takovéto důkazy. Ovšem pokud se zamyslíme nad zadáváním úkolu znalci, je to strana, kdo mu klade otázky a může docházet k tomu, že jejich formulování nebude zcela správné a znalecký posudek tak nemusí u soudu obstát, jelikož otázky mohou být sugestivní a tudíž nevyhovující. Může se jednat také o osobu nějakým způsobem se znalcem spřízněnou a oba o tomto vztahu mohou společně mlčet, tudíž by pak znalec mohl odpovídat na otázky tak, jak si strana přála, popřípadě by mohl své dokazování, i přes svou přísahu a jistou profesionalitu, ovlivnit tak, aby výsledky směřovaly směrem pozitivním pro objednatele. Porušil by tak zcela jistě náplň své práce, když jeho úkolem je „poskytnout soudu nezávislé a neutrální hodnocení konkrétní posuzované otázky, založené na jeho odborných znalostech a vypracované na podkladě určitých vymezených skutkových okolností“<sup>49</sup>, ale není možné takové počínání vyloučit. Nemohu tvrdit, že se například zamlčený vztah znalce a osoby, v jejímž případě se má znalecký posudek vypracovávat, není nereálný, ale procento takovéto náhody je dle mého názoru mizivé, protože orgán činný v trestním řízení vybírá znalce náhodně, kdežto strana si může objednat posudek vcelku od kohokoli, kdo se v oboru pohybuje a pokud někoho takového nezná osobně, jistě zná osobu, která takového znalce ve svém okolí má.

Tedy i znalec byť přibráný stranou má stejnou odpovědnost za svou práci, tudíž i nepravdivý znalecký posudek dle § 346 trestního zákoníku.

#### **4.2 Poučení, odpovědnost a oprávnění znalce**

Vzhledem ke skutečnosti, že je znalecký posudek důležitým prvkem dokazování v řízení před soudem, má osoba znalce nejen svá práva, ale také

---

<sup>49</sup> BĚLOHLÁVEK, Alexander J a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, str. 6, bod 11. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-395-0.

povinnosti, za jejichž neplnění mu hrozí sankce. Jak již bylo shora uvedeno, znalec musí při podávání znaleckého posudku na žádost strany přiložit doložku o tom, že byl řádně poučen dle § 106 trestního řádu. Ovšem musí být poučen i tehdy, když je přibrán orgánem činným v trestním řízení, ale otázkou zůstává, jestli ono poučení provádí právě onen orgán činný v trestním řízení a pokud ano, jaký postup se uplatní tehdy, když je znalec požádán stranou, aby zpracoval znalecký posudek, jelikož určitá forma sebepoučení nebude zřejmě žádoucí vzhledem k tomu, že v krajním případě může zpracovateli hrozit i trestní stíhání. Další neznámou je pak poučení pro potřeby odborného vyjádření. Trestní řád uvádí nutnost poučení pouze pro potřeby vypracování znaleckého posudku, tudíž asi není u odborného vyjádření potřeba a to s ohledem na to, že zpracovatel odborného vyjádření nemůže být stíhán za úmyslně nesprávně vypracované odborné vyjádření, s jehož zákonnou (ne)úpravou jsem již výše polemizovala.

Jaké má ale znalec kompetence? „*Kompetence soudního znalce v trestním řízení lze definovat jako soubor činností, oprávnění a povinností znalce vykonávaných v souladu s právními předpisy a na základě úkolů a otázek vymezených orgánem činným v trestním řízení, a to v závislosti na jeho speciálních odborných znalostech.*“<sup>50</sup> Znalci jsou předem jasně vymezeny úkoly a položeny otázky, které má řešit a jeho znalecké zkoumání by mělo být omezeno pouze a jenom k vymezení takových skutečností, k nimž je potřeba jeho znalostí.<sup>51</sup> Stejně tak jsou okruhem pro jeho činnost pouze otázky skutkové a není oprávněn jakkoli hodnotit právní stránku věci<sup>52</sup> a není žádoucí žádná jeho samostatná činnost vybočující z předem stanovených mezí, stejně tak jako je nežádoucí samostatné provádění důkazů či jiných úkonů, náležícím orgánu činném v trestním řízení. Vědomosti a odbornost, kterou s sebou do soudní síně znalec nese, včetně jeho formálního vyžádání a nutná potřeba jeho znalostí, mu dává silné postavení ve vztahu k orgánům činným v trestním řízení. Je v jejich zájmu, aby mu poskytly tu největší možnou

---

<sup>50</sup> CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 184. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9842-3.

<sup>51</sup> Tamt., str. 184.

<sup>52</sup> § 107 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

součinnost a všechny podstatné dokumenty tak, aby znalecký posudek byl co nejkvalitnější a byl silným důkazním prostředkem.

Během činnosti znalce je nutné myslet i na takové případy, kdy v případě, ke kterému je znalec přibrán, dojde k nějaké formě škody. Občanský zákoník upravuje odpovědnost za škodu tak, že odpovědný je ten, kdo ji způsobil porušením právní povinnosti a naopak se odpovědnosti zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.<sup>53</sup> Z toho logicky vyplývá existence presumpce zavinění, kdy pokud byla porušena právní povinnost, nemusí se dokazovat zavinění a ten, kdo povinnost porušil, je odpovědný za škodu, kterou tím způsobil. Pokud se chce vyvinit, nese na svých bedrech prokázání toho, že škodu nezavinil. Toto potvrzuje i Nejvyšší soud, který se náhradou škody a odpovědnosti znalce při své rozhodovací činnosti také zabýval, kde *„posudek znalce ustanoveného soudem posloužil jako jeden z důkazů v soudním řízení, které vyústilo ve vydání soudního rozhodnutí, stanovícího právo žalobkyně na zaplacení peněžité částky vůči protistraně ve sporu. Je tedy zřejmé, že i když byl znalecký posudek především podkladem pro vydání rozhodnutí, byl zároveň jeho obsah důležitou, podstatnou a značnou (byť ne jedinou) příčinou vzniku majetkové újmy, čímž je dán vztah příčinné souvislosti mezi porušením právní povinnosti na straně znalce a škodou, která vznikla žalobkyni.“*<sup>54</sup> Znalec je zde tedy odpovědný za škodu, kterou způsobil vypracováním znaleckého posudku.

Podotýkám, že zmiňuji právní úpravu účinnou v době psaní diplomové práce, tedy aktuální znění zákona č. 40/1964 Sb., přičemž 1. 1. 2014 nastane historický zlom a bude účinný nový občanský zákoník, který se na odpovědnost za škodu dívá zcela jiným pohledem, konkrétně v § 2894 až § 2990.<sup>55</sup> Ovšem tuto komparaci přenechám budoucím ročníkům, jelikož dle mého názoru bude tato problematika jistě obsahem mnoha desítek diplomových prací.

---

<sup>53</sup> § 420 odst 1, odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>54</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.7.2008, sp. zn. 25 Cdo 883/2006. [online]. Brno, 2006 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <<http://1url.cz/iiDN>>.

<sup>55</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Závěrem bych tuto podkapitolu uzavřela postřehem, že stejně jako každá osoba, která se během výkonu své činnosti dostane do styku s citlivými údaji nebo důležitými informacemi, je znalec zavázán zachovat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu znalecké činnosti, a to už bezpodmínečným složením povinného znaleckého slibu.<sup>56</sup>

### 4.3 Výslech znalce

Je žádoucí a běžné, aby znalec svůj znalecký posudek vypracoval písemně, a to pro přehlednost, pro držení informací pohromadě atd. Navíc znalec může být stejně jako svědek k soudu předvolán a vyslechnut. Má výhodu v tom, že na rozdíl od svědka nemůže být předveden a jeho největší hrozbou je tedy pořádková pokuta.<sup>57</sup> Další výhodou zpracování písemného posudku je možnost znalce, aby se při výslechu na svůj písemný posudek odvolal a pokud zde nejsou pochybnosti, není nutné ho dále vyslýchat.<sup>58</sup> Ovšem v takovém případě musí být splněna podmínka trestního řádu, dle kterého lze bez výslechu číst protokol o znalcově výpovědi či posudek jen tehdy, když byl poučen a zároveň státní zástupce i obžalovaný s tím souhlasí.<sup>59</sup> Pokud písemně zpracován není, diktuje ho znalec při výslechu do protokolu<sup>60</sup>, což by v případě složitějšího dokazování mohlo zbytečně prodloužit dobu strávenou v soudní síni. „V přípravném řízení lze od výslechu znalce upustit, nemá-li policejní orgán ani státní zástupce o spolehlivosti a úplnosti písemně podaného znaleckého posudku pochybnosti.“<sup>61</sup> Shora bylo uvedeno i několik možností, kdy je potřeba více jak jednoho znalce, pro správné posouzení závažné věci. V tom případě pokud se jejich názory ohledně dokazování shodují, mohou si určit toho, kdo k soudu půjde k výslechu či přednesení znaleckého posudku, ale

---

<sup>56</sup> § 6 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

<sup>57</sup> § 66 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>58</sup> § 108 odst.1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>59</sup> Tamt., § 211 odst. 5.

<sup>60</sup> Tamt., § 108 odst. 1.

<sup>61</sup> Tamt., § 108 odst. 3.

pokud by se jejich názory ohledně případu lišily, což je samozřejmě možné, je nutné je vyslechnout u soudu všechny, a to samostatně, aby protichůdnost svých závěrů dostatečně vysvětlili.<sup>62</sup>

#### **4.4 Odvolání znalce a zánik jeho činnosti**

Ustanovení a jmenování znalce není omezeno věkem, ale na druhou stranu není záležitostí bezpodmínečnou. Před tím, než se osoba stane znalcem, musí prokázat své vzdělání, schopnosti, dovednosti a zkušenosti v oboru tak, jak jsem je popsala v podkapitole 2.2 o jmenování znalcem, ať už ad hoc, nebo do seznamu znalců. V praxi mohou však nastat situace, kdy se vynoří na povrch takové okolnosti, že je potřeba znalce odvolat z konkrétního případu, nebo – v tom horším případě – splnil zákonné předpoklady k tomu, aby byl ze seznamu znalců vymazán, odstraněn a jeho postavení znalce je skončeno. Nad těmito situacemi vykonává dozor nejen znalec sám, ale také orgán, který jej za znalce jmenoval. Jedná se o případy, kdy se dodatečně ukáže, že nebyly splněny podmínky pro jeho jmenování (například jeho doložené vzdělání bylo fiktivní), anebo jestliže tyto podmínky odpadly; po jmenování nastaly skutečnosti, pro které znalec nemůže svou činnost trvale vykonávat (například mohl být odborníkem na mikroorganismy a má nyní poškozen zrak tak, že je není schopen zkoumat); znalec přes výstrahu neplní nebo porušuje své povinnosti (například nedodává zpracované znalecké posudky v předem určených lhůtách, i když jsou stanovené tak, aby pracovní nebylo časově ohroženo); organizace, u níž je znalec zaměstnán, prokáže, že mu znalecká činnost brání v řádném výkonu povinností vyplývajících z pracovního poměru (například zpracováváním posudků je stále vytížen); znalec požádá o své odvolání (nechce už nadále tuto činnost vykonávat).<sup>63</sup>

---

<sup>62</sup> § 105 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>63</sup> § 20 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

Co se týče zmíněné sebekontroly ohledně kompetentnosti zpracování znaleckého posudku, mám na mysli samozřejmě zhodnocení možné podjatosti znalce. Je v zájmu znalce, aby po té, co byl o zpracování znaleckého posudku požádán, dle svého svědomí zhodnotil osobní vztah k věci, orgánům provádějících řízení či účastníkům, aby vyloučil případ obvinění z ovlivňování případu nebo jeho maření. „*Poměr k projednávané věci může například spočívat v tom, že znalec byl sám poškozen posuzovaným trestným činem, nebo dokonce že sám je účastníkem řízení (kupuje nebo prodává věc). Poměrem k orgánům provádějícím řízení, účastníků, nebo jejich zástupcům se rozumí poměr příbuzenský, druha k družce, vztah úzkého přátelství nebo naopak ve vztahu nepřátelském. Vztahem k účastníku je také vztah zaměstnance a zaměstnavatele, je-li zaměstnavatel resp. zaměstnanec účastníkem řízení.*“<sup>64</sup> A proto, pokud některý z těchto důvodů vzbuzující otázku možné podjatosti znalce není zcela zjevný, je na znalci, aby ihned po té, co se takový důvod dozví, o tom vyrozuměl orgán, kterým byl znalec pro tento případ ustanoven a ten následně rozhodne, zda by znalec měl být v tomto případě opravdu vyloučen, či obava, že by mohl být podjatý, je nerelevantní.<sup>65</sup>

Po delším zamyšlení nad tímto ustanovením si kladu otázku, jak může orgán rozhodovat o tom, co se odehrává v hlavě znalce či rozhodovat o tom, jak moc silný poměr znalec k věci či subjektům má. Pokud přeci sám znalec zhodnotí situaci jako nevyhovující nebo zvolí ohlášení takového poměru k věci či subjektů proto, aby se vyhnul případným sankcím, přišlo by mi logické, aby orgán toto jeho zhodnocení bral jako znalcovu konečné stanovisko ohledně jeho svědomí k věci. Orgán může sice chtít vědět, jak moc závažné by ovlivnění vypracování znaleckého posudku mohlo být, ale nikdy není schopen vidět věc právě očima znalce a nikdy nemůže znát subjektivní hloubku toho přátelství či nepřátelství, které znalec v sobě má. Proto si nemyslím, že je orgán příslušný v této věci rozhodovat. Pokud orgán nalezne některý ze shora uvedených důvodů nebo pokud sám znalec na tyto důvody upozorní, měl by

---

<sup>64</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znaleství*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 34. ISBN 80-720-4365-X.

<sup>65</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Soudní znaleství*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010, str. 46. ISBN 978-80-7204-704-8.

znalce pro tuto věc preventivně vyloučit a ustanovit jiného. Jsem si vědoma toho, že se může jednat o praktické urychlení řízení, aby se nemusel ustanovit nový znalec, poskytnout mu další lhůtu na seznámení a vypracování atd., ale otázkou zůstává, jestli je takové „urychlení“ žádoucí z mravního i právního hlediska.

Dalším úskalím, které zákonné úpravě vyčítám je fakt, že ani ve vyhlášce, ani v zákoně o znalcích a tlumočnících se nedozvíme ani slovo o tom, jestli je možné po vyškrtnutí ze seznamu a dostatečném pokání požádat o znovujmenování znalcem, či naše kariéra navždy skončila. Mlčí nejen zákon a vyhláška, ale i komentář. Ústavní soud sice řešil ústavní stížnost na zrušení rozhodnutí o odvolání znalce a jeho současné vyškrtnutí ze seznamu znalců<sup>66</sup>, ale ústavní stížnost byla odmítnuta jako neopodstatněná, stěžovatel byl ze seznamu vyškrtnut oprávněně, tudíž možnosti jeho znovujmenování řešeny nebyly. Mlčí tedy i judikatura.

#### 4.5 Odměňování znalce

Vzhledem ke skutečnosti, že znalecká činnost je činností velice pestrou a jak již bylo řečeno má také mnohé obory a odvětví, není možné stanovit jednotnou odměnu za vypracování znaleckého posudku. Je nezbytné totiž posoudit nejen složitost toho konkrétního případu, ale také potřebnou odbornost znalce, čas, který byl pro vypracování posudku potřeba, rozsah znaleckého zkoumání a výsledného posudku, náklady vynaložené na jeho zpracování atd. To vše je důvodem toho, proč na určení adekvátní odměny existují stanovené sazby, které se mohou přiměřeně snížit, zvýšit, nebo dokonce může být odměna znalci odepřena.<sup>67</sup> Znalci dále náleží i úhrada nákladů, které účelně vynaložil pro zpracování posudku, a to zejména ušlá mzda, cestové a jiné.<sup>68</sup> *„Odměna a náhradu nákladů je znalec povinen vyúčtovat*

---

<sup>66</sup> Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26.6.2003, spz. zn. I. ÚS 178/03 [online]. Brno, 2003 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <<http://1url.cz/UiUv>>.

<sup>67</sup> §17 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících; §27 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>68</sup> § 18 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

*zároveň s podáním posudku. Její výši určí orgán, který ustanovil znalce. Krajský soud, v jehož seznamu je znalec zapsán, dohlíží na úměrnost a úplnost účtovaných odměn občasnými kontrolami.*<sup>69</sup> Běžná sazba činí za jednu hodinu práce znalce 100 až 350 Kč, vždy s ohledem na náročnost posudku a míru odborných znalostí.<sup>70</sup> Nejen, že je možné snížení odměny za znalecký posudek, ale je počítáno i s možností jejího zvýšení, a to za předpokladu, že zpracování bylo mimořádně obtížné (až o 20%), znalecký posudek byl vypracován spěšně, anebo v den pracovního volna či klidu (až o 50%), nebo se jednalo o přezkoumání posudku vypracovaného jiným znalcem (až o 10%).<sup>71</sup> Z toho vyplývá, že například ve srovnání s advokátem při výkonu jeho praxe je znalec odkázán se svou odměnou pouze na zákon, ale advokát si s klientem může dohodnout buď sazbu smluvní, nebo postupovat podle zákonné odměny. Oba ale vykonávají svou práci a jen oni dokážou nejlépe ohodnotit její výsledek, proto je zajímavé, že smluvní možnost znalec nemá. Tolik k odměně za vypracování samotného znaleckého posudku.

Ale kdo nese náklady, které znalci náleží a jakou formou probíhá jejich schválení? I na to myslí Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, neboť v ní nalezneme přímo ustanovení o řízení o odměnách a náhradách nákladů, konkrétně § 25: „*Státní orgán, který si vyžádal znalecký posudek, rozhodne o odměně a náhradě nákladů, popřípadě o náhradě mzdy znalce v rámci řízení, v němž byl znalecký úkon proveden.*“ Z čehož můžeme logicky odvodit závěr, že náklady za znalecký posudek nese ten, který si ho vyžádal. S vypracováním znaleckého posudku mohou být také spojeny takové náklady, na které se odměna za jeho zpracování nevztahuje, a tak je potřeba je vyčíslit zvlášť a znalci samozřejmě náleží jejich náhrada. Jedná se zejména o náhradu cestovních výdajů, náhradu mzdy, náhradu hotových výdajů za použití zařízení nebo speciálních

---

<sup>69</sup> § 19 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

<sup>70</sup> § 16 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>71</sup> § 20 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

pomůcek, u nichž je náhrada kompenzována na základě doložených dokladů.<sup>72</sup> Znalec tedy své výdaje i vyúčtování předkládá ve stejný okamžik, jako předkládá znalecký posudek a orgán činný v trestním řízení má za úkol toto vyúčtování znalečného a náhrad hotových nákladů přezkoumat a finálně o něm rozhodnout. Může s požadovanou částkou souhlasit a bez dalších průtahů ji proplatit, nebo rozhodne usnesením<sup>73</sup> o tom, že s výší částky nesouhlasí a určí jeho výši sám, protože je to jeho pravomoc.<sup>74</sup>

Pro potřeby praxe se někdy můžeme setkat s označením „znalečné“<sup>75</sup> jako praktickou náhražku za dlouhé sousloví „odměna za znalecký úkon a náhrada hotových nákladů náležící znalci za zpracování znaleckého posudku.“ Je nutné upozornit na fakt, že při řízení o odměnách a náhradách nákladů znalce se setkáváme s ukázkovým střetem „spolupráce“ správního a trestního práva. Jedná se totiž bezpochyby o rozhodnutí správní, které je činěno v trestním řízení, a tak se orgán činný v trestním řízení zde řídí zásadami řízení správního.<sup>76</sup> Rozhodnout o znalečném se musí dle zákona do dvou měsíců od jeho vyúčtování a přiznané znalečné se znalci uhradí co nejdříve, ovšem nejpozději do 30 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým mu bylo přiznáno.<sup>77</sup> Pokud by tedy znalec chtěl nebo musel své již přiznané znalečné vymáhat, je vázán nutností uplatnit všechny možné opravné prostředky<sup>78</sup> před tím, než se obrátí na ústavní soud, který by takové správní rozhodnutí přezkoumal jako nejvyšší instance. Nevyčerpání všech možných opravných prostředků by mělo za následek odmítnutí ústavní stížnosti, protože Ústavní soud musí před zahájením jejího věcného posuzování nejprve zkontrolovat všechny podstatné formální náležitosti stížnosti a teprve po té co shledá takovou

---

<sup>72</sup> § 28 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>73</sup> § 111 odst. 2 věta druhá, zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>74</sup> Tamt., § 111 odst. 2 věta první.

<sup>75</sup> Například v § 111 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>76</sup> FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, str. 115. ISBN 978-80-210-4955-0.

<sup>77</sup> § 111 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>78</sup> Ve smyslu řádné a mimořádné, vyjma návrhu na obnovu řízení.

žádost formálně správnou, je povinen se jí dále zabývat.<sup>79</sup> Ovšem s nevyčerpanými opravnými prostředky, byť z části či zcela, se Ústavní soud ve své rozhodovací praxi setkává běžně.<sup>80</sup>

## 5. Znalecký posudek

Znalecký posudek je pro nás výsledkem odborné činnosti, seskupením vědomostí, které soud v oboru nemá a velkým pomocníkem, pro vykonání dalšího kroku soudu v řízení nejen trestním. Ovšem pokud znalecký posudek v řízení civilním má určit náhradu škody, jde tu „pouze“ o částku nahraditelných peněz. Jeho role v řízení trestním je ale o to silnější, že na základě zpracovaného znaleckého posudku se rozhoduje o dalším osudu osoby, která dosud byla osobou obviněnou, obžalovanou a na základě znaleckého posudku se z ní může stát lehce osoba odsouzená a řečeno s nadsázkou – štos papíru od znalce může pomoci soudu v rozhodování o sazbě trestu, který bude udělen. Proto jeho úprava v zákoně musí být velice podrobná a podmínky pro zpracování znaleckého posudku přesné.

### 5.1 Vývoj pohledu na znalecký posudek a jeho úprava

V dnešní době je často znalecký posudek běžnou součástí trestního spisu a jeho přednes součástí řízení. Ale ne vždy tomu tak v minulosti bylo. Například na přelomu 18. a 19. století se již setkáváme s pojmem „znalé osoby“, které byly ale pouze pomocníky soudu a jejich posudek byl dokonce na úplně stejné úrovni jeho svědecká výpověď, byl za ní vlastně považován, a odbornost znalce nebyla zatím doceněna. Velkým zlomem byl rok 1787, ze kterého pochází první zjištěné zmínky o seznamech stálých soudních znalců, ale věda a technika se stále vyvíjely, a proto

---

<sup>79</sup> § 75 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>80</sup> Příklad usnesení: Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 20.10.2003, spz. zn. I. ÚS 1360/03 [online]. Brno, 2003 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <<http://1url.cz/Siu7>>.

znalecký posudek jako samostatný druh soudního důkazu je už nutný.<sup>81</sup> Tento problém řeší následně například zákon č. 119/1873 ř.z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního, který byl platný dokonce až do roku 1950, ale během své existence byl pětkrát novelizován. „*Voliti znalce přísluší soudci vyšetřujícímu. Jsou-li znalcové pro jistý obor u soudu ustanoveni na vždy, má jiné vzítí jen tehda, když by z prodlení vzešlo nebezpečenství, anebo když by onino znalci pro zvláštní okolnosti nemohli přijíti, aneb když by se vidělo, že jsou v tom případě, o kterýž jde, vadní. Kdyby znalec nepřišel, ač jej obeslání došlo, aneb kdyby nechtěl při ohledání společným býti, může soudce vyšetřující uložití peněžitou pokutu pěti až jednoho sta zlatých.*“<sup>82</sup> Taková úprava včetně sankce za maření výkonu je dobrým základním kamenem pro budoucí úpravu a každý další zákon byl samozřejmě propracovanější a pokrokovější. Po 2. světové válce se poprvé setkáváme se samostatnou právní úpravou znalců a tlumočnicků v zákoně č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnicích. Znalcem se stává osoba na žádost nebo z moci úřední, přičemž takové ustanovení nelze nepřijmout, seznam znalců vede soud krajský pro všechny soudy obvodu, znalec skládá slib do rukou předsedy soudu, je mu vydán dekret, je povinen vést deník, musí používat kulatou pečeť, je upraveno znalečné, ale i pokuta do 50.000 Kč či zbavení úřadu a škrtnutí ze seznamu.<sup>83</sup>

Rok 1950 tedy znamenal nový zákon o trestním řízení soudním, č. 87/1950 Sb., který nahrazuje zákon č. 119/1873 ř.z. Znalec byl zde rozpracován v hlavě druhé, oddíl čtvrtý. Běžné bylo přibírat znalce dva, ale pokud by hrozilo prodlení nebo se jednalo o skutečnosti méně důležité, stačil jeden.<sup>84</sup> Nalezneme zde i poměrně moderní formu přibrání znalce, možnost jeho vyloučení, poučení, výslech, zpracování posudku i jeho vady, již i zde nesmí znalec hodnotit žádné právní otázky. Odborné vyjádření ještě neexistuje.

---

<sup>81</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 8-9. ISBN 80-720-4365-X.

<sup>82</sup> § 119 zákona č. 119/1873 ř. z., jímž se uvádí trestní řád.

<sup>83</sup> Zákon č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnicích.

<sup>84</sup> § 114 zákona č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

Znalecký posudek je do této doby pouze listinným důkazem, není rovnocenný ostatním důkazním prostředkům. To se mění zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, který je nám už mnohem více znám. Znalecký posudek je samostatným důkazním prostředkem, běžně se přibírá znalec jeden, pokud je to závažné, tak dva. Konečně novelou trestního řádu č. 48/1973 Sb. dochází k úpravě odborného vyjádření či potvrzení. Největší novelou trestního řádu je ale bez pochyby novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb., jenž zavedla mnou mnohokrát zmiňovaný § 105 odst. 1, který od sebe znalecký posudek a odborné vyjádření odlišuje: *„Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce. V přípravném řízení přibírá znalce ten orgán činný v trestním řízení, jež považuje znalecký posudek za nezbytný pro rozhodnutí, pokud byla věc vrácena k došetření, státní zástupce, a v řízení před soudem předseda senátu. O přibrání znalce se vyrozumí obviněný a v řízení před soudem též státní zástupce. Jiná osoba se o přibrání znalce vyrozumí, je-li k podání znaleckého posudku třeba, aby tato osoba něco konala nebo strpěla.“*<sup>85</sup>

Dalším vývojem se ustanovení zdokonalovaly až do dnešní podoby, přičemž pevně doufám, že ony v mé diplomové práci zmiňované mezírky, budou ještě v budoucnu doplněny.

## 5.2 Příprava a vypracování posudku

Pokud si orgán činný v trestním řízení nebo některý z účastníků řízení zvolí znalce, který je pro vypracování znaleckého posudku kompetentní a splňuje všechny požadavky nejen vzdělání, ale i zkušeností v tom konkrétním oboru, přibere ho opatřením, dožádáním nebo přípisem, je na řadě vymezení úkolů, kterým se bude znalec v posudku zabývat. Aby nedocházelo k překročení pravomocí znalce, tyto

---

<sup>85</sup> § 105 odst 1. zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

úkoly jsou vymezovány většinou konkrétními otázkami, na které má znalec posudkem jasně odpovědět. Vždy je nutné s ním nejprve probrat lhůtu, potřebnou pro zpracování úkonu, protože jen on sám je odborníkem ve věci, a proto má nejreálnější představu o tom, jak časově náročné může zpracování být. Po takovém projednání lhůty je mu lhůta k provedení úkonu oficiálně uložena s jeho písemným vyžádáním<sup>86</sup> a znalec se může pustit do práce.<sup>87</sup> V podkapitole 4.5 uvádím i možnost výjimečného zpracování spěšného znaleckého posudku, kdy při jeho vyžádání je nutné výslovně uvést, že znalec musí provést úkon spěšně a je mu opět určena konkrétní lhůta, ale o poznání kratší, než je ta běžná.<sup>88</sup>

Znovu bych zmínila důležitost faktu, že znalecký posudek je důkazním prostředkem, během jehož vypracování je znalec tedy oprávněn hodnotit otázky pouze skutkové, nikoli právní.<sup>89</sup> S tím je spojena i forma pokládání otázek, na které bude znalec odpovídat, jelikož pokud by mu byly podány otázky překračující jeho úlohu ve věci, mohlo by to zapříčinit zbytečné průtahy v řízení pro potřeby přepracování posudku včetně nově položených otázek, což je samozřejmě nežádoucí. Proto je nezbytné držet se při pokládání otázek několika zásad: *„Otázky musí být srozumitelné a směřovat k meritu věci. Otázky nesmí vybočovat z technické (odborné) proveditelnosti, přijatelnosti a kompetence znalce. Otázky nesmí předjímat právní hodnocení věci. Při stanovení otázek a úkolů znalci je třeba zvažovat míru jejich obecnosti a konkrétnosti. Otázky a úkoly nesmí znalce nutit překračovat jejich kompetenci. Znaleckým zkoumáním nelze napravit vadný postup orgánu činného v trestním řízení. Nelze úkolovat znalce k provedení takových úkonů, k jejichž provedení je příslušný pouze orgán činný v trestním řízení. Ve složitých případech je třeba znění otázek a rozsahu znaleckého zkoumání předem konzultovat se znalcem. Ke zpracování odborného vyjádření nebo znaleckého posudku stanovit znalci lhůtu, případně další podmínky zpracování odborného vyjádření nebo znaleckého posudku,*

---

<sup>86</sup> Ve smyslu opatření, připses nebo dožádáním.

<sup>87</sup> § 12 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>88</sup> § 12 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>89</sup> § 107 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

např. *rámcově vymezit stanovení odměny*.<sup>90</sup> Lze tedy shrnout, že kromě toho, že nesmí být požadováno, aby znalec, byť jen z části, hodnotil otázky právní, musí mu být jasné, na co přesně má odpovídat, ale z otázky nesmí být předem „cítit“, jaká se na ní čeká, nebo v horším případě požaduje, odpověď. Dále je znalec povinen vycházet pouze z materiálů a důkazů, které mu byly pro ten účel poskytnuty a má právo navrhnout, aby byly napřed objasněny okolnosti potřebné pro vypracování posudku<sup>91</sup>, z čehož vyplývá, že nemá oprávnění si podklady pro zpracování opatřovat sám, a pak z nich v posudku činit závěry. I přesto se s touto problematikou se soudy setkávají poměrně často.<sup>92</sup> Aby se chybné závěry na základě takto podaných posudků redukovaly na minimum, je proto nutné celý posudek brát jako každý jiný důkaz a hodnotit ho po všech možných stránkách, i proto tomu věnuji samostatnou podkapitulu 5.5.

Mohu jednoduše shrnout, že příprava posudku spočívá v seznámení znalce s případem, včetně všech materiálů, na základě kterých bude po té znalecký posudek vypracovávat. Po jeho přípravě začíná samotné zpracování, jehož vrcholem je dokonáný znalecký posudek, který splňuje všechny náležitosti, včetně jeho skladby.

### 5.3 Skladba znaleckého posudku

Každý znalecký posudek, aby mohl být použit jako důkazní prostředek v řízení před soudem, musí bezpodmínečně splňovat všechny zákonné předpoklady. Trestní řád formu znaleckého posudku nijak neupravuje, proto je nutné použít *lex specialis*<sup>93</sup>. V tomto případě tedy zákonnou úpravu můžeme nalézt nejen v zákoně o znalcích a tlumočnících, ale samozřejmě i ve vyhlášce MS k provedení tohoto zákona. Konkrétně to znamená, že mimo jiné každý písemný znalecký posudek musí

---

<sup>90</sup> CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, str. 209. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9842-3.

<sup>91</sup> § 107 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>92</sup> Příklad usnesení: Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.08.2001, spz. zn. 11 Tz 128/2001 [online]. Brno, 2001 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <<http://lurl.cz/dioy>>.

<sup>93</sup> Z latinského jazyka = zvláštní právní norma, speciální úprava.

být znalcem podepsán s otiskem jeho znalecké pečeti.<sup>94</sup> Formálně je každý znalecký posudek sešitem s očíslovanými stránkami, zakončený znaleckou pečetí, opatřený sešivací šňůrou<sup>95</sup>, aby do něj nešly vkládat žádné další listy, popřípadě aby z něj nemohly být ani vyjmuty. Zakončen je znaleckou doložkou, obsahující informace o znalci a jeho specializaci.<sup>96</sup>

Jednou z podmínek předkládaného znaleckého posudku je jeho přezkoumatelnost, a proto je nutné, aby v něm znalec uvedl veškerý zkoumaný materiál či souhrn skutečností, ke kterým během zpracování přihlížel, tedy veškeré podklady, se kterými pracoval, tuto část označujeme nález, a dále položené otázky už s odpověďmi znalce, což označujeme jako samotný posudek.<sup>97</sup> S ohledem na shora zmíněné proto můžeme shrnout, že každý znalecký posudek musí obsahovat všechny tři části: nález, posudek a znaleckou doložku. Vždy tím znalec říká - na základě všech poskytnutých materiálů a zadání práce (formou nálezu), si o věci dělám tento závěr a odpovídám proto takto na Vámi položené otázky (formou posudku) a uvádím o sobě a své práci i praxi tyto informace (formou znalecké doložky). Tehdy může být použit jako důkaz během řízení. Je nezbytné dodat, že pokud se jedná o znalecký posudek, jenž nevyžádal orgán činný v trestním řízení, nýbrž jedna ze stran, je potřeba, aby byl posudek opatřen doložkou o poučení znalce, o kterém se detailně zmiňuji v podkapitole 4.2.

**Nález** se skládá z jednotlivých podkladů, které ze soudně znaleckého hlediska členíme na dvě základní kategorie: podklady objektivní a subjektivní.<sup>98</sup> Jejich rozlišení je na základě míry věrohodnosti, respektive možnosti zkreslení podávaných informací. Ty objektivní jsou podklady, u kterých je skoro nulová nebo nulová

---

<sup>94</sup> § 13 zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

<sup>95</sup> § 13 odst. 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>96</sup> § 13 odst. 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>97</sup> § 13 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>98</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Soudní znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010, str. 95. ISBN 978-80-7204-704-8.

možnost zkršení jako fotodokumentace, film, pitevní nález, jakékoli výpočty atd.<sup>99</sup> Druhé, subjektivní, jsou tedy takové podklady, které nelze dost dobře ověřit, protože se jedná převážně o znalecké výpovědi, které je nutné brát jen jako podpůrný prostředek pro ověření jiných informací a výpovědi svědků je potřeba materiálně dokázat jinými dostupnými metodami.<sup>100</sup> Je potřeba si uvědomit, že úloha svědka je často nelehká, někdy až nevděčná. O tom, že svědek spatřil nějakou skutečnost, nemá moc šancí soud přesvědčit a těžko se pouze na jeho „čestném slovu“ staví například trestní stíhání. Ale naopak pokud se sežene svědek takové události, k níž jsou i jiné podklady a důkazy, je jeho úloha velice důležitá pro potvrzení skutečností a vylíčení okolností, za kterých k události došlo. Znalecké podklady je tedy proto nutné lišit podle toho, co bylo ověřeno a co bylo „pouze“ vypovězeno. „*Výzkumem bylo zjištěno, že například u stanovení rychlosti automobilu se svědkové liší od skutečné hodnoty o desítky procent (až 60%!)*, u odhadu vzdálenosti není situace lepší.“<sup>101</sup> Proto nelze stavět pouze na svědeckém úsudku, ale na prokázaných důkazech. Osobně se ale přikláním k názoru, že je vždy lepší případ s několika svědky se špatným odhadem, než případ absolutně bez svědků.

Dále pak **posudek** by měl být uvozen vysvětlením, co je jeho cílem, co je znalecký úkol, po té i jaké znalecké postupy budou použity pro splnění znaleckého cíle a dále se detailně zabývá jednotlivými zadanými problémy.<sup>102</sup> Základní metody, které znalec během řešení svého úkolu používá, jsou měření, dokumentace a její analýza, odběry vzorků, prohlídka či ohledání, zápis a protokol.<sup>103</sup> Konkrétně k trestnímu řízení nalezneme úpravu v trestním řádu, který poskytuje dokazování formou konfrontace, rekognice, vyšetřovacího pokusu<sup>104</sup>, rekonstrukce, prověrky na

---

<sup>99</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Soudní znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010, str. 95. ISBN 978-80-7204-704-8.

<sup>100</sup> Tamt., str. 96.

<sup>101</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Soudní znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010, str. 96. ISBN 978-80-7204-704-8.

<sup>102</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Soudní znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010, str. 101. ISBN 978-80-7204-704-8.

<sup>103</sup> Tamt., str. 61-62.

<sup>104</sup> § 104a), § 104b), § 104c) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

místě<sup>105</sup>, vlastní ohledání, prohlídky těla, prohlídky a pitvy mrtvoly a její exhumace a vyšetření duševního stavu<sup>106</sup>.

Poslední povinnou částí znaleckého posudku je již mnohokrát zmiňovaná **znalecká doložka**, která je na poslední straně znaleckého posudku. Zde jsou informace o znalci, jeho jmenování, specializaci a působení, včetně označení čísla znaleckého posudku.<sup>107</sup>

Pro přehlednost, ač to není zákonnou podmínkou, se v praxi jako titulní strana znaleckého posudku uvádí stručný přehled informací o něm. „*Z titulního listu znaleckého posudku musí být jasné:*

- *že se jedná o znalecký posudek, jaké je číslo tohoto posudku u znalce. Pokud je znalci uloženo přezkoumat posudek jiného znalce, upozorní na tuto skutečnost již názvem „revizní znalecký posudek č.X-Y/Z“;*
- *kdo posudek vypracoval, že je znalcem, a jeho adresa;*
- *kdo a kdy posudek vyžádal (pod jakým číslem), a za jakým účelem je posudek vyžadován. Jedná-li se o posudek věci nebo děje k určitému datu, je vhodné uvést i toto datum (např. ocenění ke dni úmrtí);*
- *případné zvláštní požadavky objednatele;*
- *kolik má posudek listů včetně příloh a v kolika vyhotoveních se předává;*
- *datum vypracování posudku.*<sup>108</sup>

---

<sup>105</sup> § 104d), § 104e) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>106</sup> § 113 - § 116 tamt.

<sup>107</sup> § 13 odst. 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>108</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Soudní znaleství*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010, str. 96. ISBN 978-80-7204-704-8.

Znalec si musí uvědomit, že znalecký posudek je nezbytné psát řečí spisovnou, ale zároveň laickou, aby byl čitelný a srozumitelný pro všechny, kteří se s ním během řízení budou seznamovat a hlavně pro ty, jež z něj budou činit další závěry. Znalec tak svou odbornost, kvůli které byl pro vypracování posudku ustanoven, musí používat a prokazovat pouze během vypracování posudku a hodnocení materiálu v nález, a měl by pak všechny své postupy a zkoumání „přeložit“ do laického jazyka, přičemž pokud je nutné použít nějaký odborný termín, měl by jeho význam vysvětlit.

#### **5.4 Kategorizace znaleckých posudků**

V trestním řízení je možné opět pro lepší orientaci od sebe rozlišovat několik typů znaleckých posudků, které dělíme na základě jejich vlastností. Vypůjčím si dělení Zdeňka Konráda v knize *Kriminalistika*, které mi přijde nejvýstižnější. Znalecké posudky tak můžeme rozdělit na několik kategorií:<sup>109</sup>

- první kategorie je podle jejich druhu oboru. Tím může být věda, technika nebo třeba řemesla;
- druhou skupinou jsou posudky dělené podle počtu znalců, podílejících se na věci. Základem je příbrání jednoho znalce, ale nejsou výjimečné ani případy příbrání dvou znalců (přičemž tento počet je v některých zákonem definovaných případech povinný – viz podkapitola 4.1.1 – jindy volitelný. Nebo se jich může podílet na vypracování znaleckého posudku víc než dva, ale takové situace se v praxi vyskytují výjimečně, například pokud se jedná o víceoborové znalecké zkoumání, s čímž souvisí další způsob dělení;
- tím je dělení znaleckých posudků podle skladby odborných znalostí, tedy buď víceoborové, nebo jednooborové. Víceoborový znalecký posudek je

---

<sup>109</sup> MUSIL, J., Konrád, Z., Suchánek, J. *Kriminalistika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 285 - 286. ISBN 80-7179-362-0.

takový, kdy pro zodpovězení pokládaných otázek je potřeba použít více než jeden obor zkoumání, přičemž nelze tyto otázky oddělit a řešit je samostatně, protože vyžadují interdisciplinární přístup<sup>110</sup>;

- a konečně dělíme znalecké posudky podle posloupnosti expertízy. Prvotní expertíza, nebo doplňující expertíza, kterou provádí zpravidla ten samý znalec a k předchozímu zkoumání zohlední nové skutečnosti, které vyzvaly po zpracování prvotní expertízy.

## 5.5 Hodnocení znaleckého posudku

Několikrát jsem ve své práci již zmínila důležitost znaleckého posudku včetně faktu, že při práci s ním je potřeba pamatovat na základní zásady trestního řízení, mezi které patří mimo jiné i volné hodnocení důkazů, kdy orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení, a to jak jednotlivě, tak v jejich souhrnu<sup>111</sup>. Znalecký posudek v této věci nepoživá žádného speciálního zacházení ani samozřejmě nemá privilegované postavení. Proto je nutné ho hodnotit jako každý běžný další důkaz a nelze ho bez takového podrobení kritického hodnocení použít jako podklad pro rozhodnutí ve věci jen proto, že byl vypracován jakýmsi odborníkem. Vždy je potřeba přezkoumat jak jeho obsah, tak stránku formální. *"Orgán činný v trestním řízení je povinen hodnotit jak vlastní závěry znalce, tak i postup, jimž k těmto závěrům dospěl."*<sup>112</sup> Přičemž *"z logiky věci vyplývá, že nejdříve se musí vyhodnotit obsah znaleckého posudku ve vazbě k odkazované okolnosti, kterou bylo třeba*

---

<sup>110</sup> Ve smyslu mezioborový, výzkum využívající mezioborové spolupráce.

<sup>111</sup> § 2 odst. 6 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>112</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. str. 289. ISBN 80-7179-362-0.

*objasnit. Teprve následně se musí obsah znaleckého posudku posoudit, zda jsou jeho závěry využitelné v dalším procesu dokazování.*"<sup>113</sup>

V rámci tohoto kritického hodnocení se přezkoumává vše, co bylo doposud o znaleckém posudku řečeno, tedy co vše musí splňovat a není zde prostor pro kompromisy. Bude celkově hodnocen po stránce formální i po stránce obsahové. Co se formálního přezkoumání týče, hledí se jak na zpracování znaleckého posudku od začátku do konce, tak i to, co mu předcházelo. To znamená samotný výběr znalce, jestli je věc, jež se znalecký posudek týká vůbec v oboru znalce, pokud ano, jestli jeho osoba neměla být v tomto případě vyloučena pro jeho vztah k věci. A pokud splňuje všechny tyto podmínky, je nutné přezkoumat zákonný postup jeho přibrání, poučení, jestli nepřekročil v rámci vypracování posudku své kompetence například řešením otázek právních, což mu nepřísluší atd. Porušení některého z těchto požadavků by znamenalo nutnost jeho bezodkladného odstranění. Pokud by se toto pochybení nedalo odstranit, již vypracovaný znalecký posudek by byl prohlášen za neplatný.<sup>114</sup>

Z pohledu na obsahovou stránku bude hodnoceno, zda byly ke znalci orgány činné v trestním řízení v součinnosti, jestli mu byly poskytnuty všechny potřebné materiály pro to, aby ve věci mohl udělat adekvátní závěr, dále jestli jeho závěry souvisí s poskytnutými materiály a jestli z jejich zkoumání lze tyto závěry logicky odvodit. Zjištění takovýchto chyb by znamenalo předvolání znalce se žádostí o vysvětlení jeho závěru nebo postupu, doplnění posudku nebo by se musel přibrat znalec nový.<sup>115</sup>

Tento úhel pohledu je dle mého názoru pro orgán činný v trestním řízení o poznání složitější, než hodnocení stránky formální. Ta je přece jen rekapitulací toho, co měl orgán činit podle zákona, což je ostatně jedním z jeho poslání. Ovšem hodnotit obsahovou stránku něčeho, co pro něj udělal znalec právě proto, že tomu

---

<sup>113</sup> FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, str. 109. ISBN 978-80-210-4955-0.

<sup>114</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. str. 290. ISBN 80-7179-362-0.

<sup>115</sup> MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001. str. 290. ISBN 80-7179-362-0.

orgán sám tolik nerozumí, je postupem zvláštním. Lze samozřejmě reálně posoudit, zda orgány poskytly součinnost a všechny materiály, co znalec pro rozhodnutí potřeboval, ale zhodnotit, zda užil metody, odpovídající současným vědeckým poznatkům, či jestli tyto metody použil správně, orgán činný v trestním řízení zvládne asi těžko. Proto se obávám toho, zda v praxi po obdržení znaleckého posudku nedochází pouze k přesunutí veškerého zájmu na odpovědi na otázky, které byly znalci položeny, bez předchozího hodnocení celku znaleckého posudku. V praxi se pak soudy neseťkávají se stížnostmi a žalobami ohledně hodnocení důkazů nijak výjimečně. Například Ústavní soud řešil ústavní stížnost od stěžovatele, který uvedl, že napadená rozhodnutí obecných soudů jsou založena na téměř nekritickém nahlížení na znalecký posudek, který byl ve věci vyhotoven a spatřuje na základě vývoje jeho věci porušení svého ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces.<sup>116</sup> Ústavní soud se nad touto věcí zamyslel a o znaleckém posudku jako důkazním prostředku, včetně procesu jeho vypracování, se vyjádřil velice přesně, a proto si ho dovolím citovat: *„Znalecký posudek je nepochybně významným druhem důkazních prostředků a v rámci dokazování v trestním řízení mu přísluší významné místo. Nelze však pustit ani na okamžik ze zřetele, že ze stěžejních zásad dokazování v novodobém trestním procesu vyplývá požadavek kritického hodnocení všech důkazů včetně znaleckého posudku. Znalecký posudek je nutno hodnotit stejně pečlivě jako každý jiný důkaz, ani on nepoživá žádné větší důkazní síly, a musí být podrobován všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale též věcné správnosti. Hodnotit je třeba celý proces utváření znaleckého důkazu, včetně přípravy znaleckého zkoumání, opatřování podkladů pro znalce, průběh znaleckého zkoumání, věrohodnost teoretických východisek, jimiž znalec odůvodňuje své závěry, spolehlivost metod použitých znalcem a způsob vyvozování závěrů znalce. Ústavní soud si je vědom toho, že požadavek, aby orgán činný v trestním řízení hodnotil mj. též odbornou správnost znaleckého zkoumání a odbornou odůvodněnost závěrů znaleckého posudku, je velmi náročný. Uznává také správnost názoru, že orgán činný v trestním řízení nemůže sám nahradit odborné závěry znalce svými laickými názory.*

---

<sup>116</sup> Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30.4.2007, sp. zn. III ÚS 299/2006 [online]. Brno, 2007 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: < <http://1url.cz/OiUm>>.

*Je však třeba trvat na povinnosti orgánů činných v trestním řízení hodnotit znalecký posudek ze všech aspektů shora naznačených, včetně jeho odborné správnosti. Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku a slepě důvěřovat závěrům znalce by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle jeho vnitřního přesvědčení, privilegiovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat. Vyvstanou-li pochybnosti o věcné správnosti znaleckého posudku, je orgán činný v trestním řízení povinen, v souladu se zásadou oficiality a zásadou vyhledávací (§ 2 odst. 4, 5 trestního řízení), pokusit se odstranit vzniklé pochybnosti obstaráním dalších důkazů. V případě závažných skutkových rozporů a pochybností o správnosti znaleckého posudku, které se nepodaří odstranit, musí soud postupovat podle pravidla in dubio pro reo a rozhodnout ve prospěch obviněného.<sup>117</sup> Proto mu nezbývalo než konečně konstatovat, že v předmětné trestní věci nebylo postupováno s potřebnou pečlivostí a aktivitou, relevantní skutečnosti nebyly objasněny dostatečným způsobem a předchozí rozhodnutí (rozsudek krajského soudu, usnesení Vrchního soudu a usnesení Nejvyššího soudu) se zrušily.*

## **5.6 Míra věrohodnosti znaleckého posudku**

Během širokého studia znalecké problematiky jsem si několikrát položila otázku, jak dokázat, že znalec sice dokazoval všemi možnými metodami, co při jeho činnosti potřebuje, ale výsledek jeho znaleckého posudku odporuje mému názoru na věc, nebo v horším případě selskému rozumu. Naštěstí mi byly odpovědi postupně odkrývány a to nejen informacemi, které uvádím v podkapitole 4.1.3 o účasti stran při řízení před soudem a jejich možnosti přibrání svého znalce, ale i předchozí podkapitolou 5.5 pojednávající o hodnocení znaleckého posudku. Ovšem, když už tu složitě vypracovaný jeden znalecký posudek je, je opravdu nutné přibírat znalce na

---

<sup>117</sup> Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30.4.2007, sp. zn. III ÚS 299/2006 [online]. Brno, 2007 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <<http://1url.cz/OiUm>>.

vypracování posudku dalšího? Není možné již vypracovaný znalecký posudek překontrolovat? Ve spojení se shora uvedenými podkapitolami jsem si udělala závěr, že pro praktičnost dokazování musí v předpisech existovat ještě jeden institut ochrany před špatně zpracovaným nebo vědomě nepravdivým znaleckým posudkem, a to posudek revizní. Osobně se domnívám, že úprava jeho existence je velice důležitá nejen pro vyzdvižení práva na spravedlivý proces, ale i pro obecné srovnání odlišných přístupů znalců k věci. O to více jsem byla nemile překvapena, když jsem zákonnou úpravu této možnosti hledala. V trestním řádu nalezneme ustanovení o tom, že je-li posudek nejasný nebo úplný, žádá se znalec o vysvětlení a pokud to nestačí, přibere se znalec jiný.<sup>118</sup> Vůbec o existenci revize hovoří alespoň ustanovení o posudku ústavu, kdy ve zvlášť výjimečných či obtížných případech lze přibrat státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost pro podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem.<sup>119</sup> Dále trestní řád mlčí. Po delším zamyšlení nad těmito paragrafy mě napadá otázka, jak tato ustanovení interpretovat. Znamená to tedy, že pokud je prvotní znalecký posudek nejasný a znalec se nevypořádá s vysvětlením svých závěrů, může se buď přibrat znalec nový, nebo se znalecký posudek nechá přezkoumat státním orgánem, vědeckým ústavem, vysokou školou nebo institucí specializovanou na znaleckou činnost, ale nový samostatný znalec k tomu není kompetentní? Mnohem ucelenější a srozumitelnější je úprava v občanském soudním řádu, kde je stanoveno, že „znalecký posudek je možno také dát přezkoumat jiným znalcem, vědeckým ústavem nebo jinou institucí“<sup>120</sup> Co se týče lex specialis, zákon o znalcích a tlumočnících mlčí, a vyhláška MS se zmiňuje o revizi či přezkoumání pouze ve spojitosti s odměnou znalce, kdy za revizi posudku jiného znalce může být

---

<sup>118</sup> § 109 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>119</sup> § 110 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>120</sup> § 127 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

odměna zvýšena až o 10%.<sup>121</sup> Což nám dokazuje, revize znaleckého posudku opravdu existuje, jen není nikde podrobně a uceleně upravena.

## 5.7 Nepravdivý znalecký posudek

Několikrát již bylo nastíněno, že ač je jmenování znalcem procesem, v němž ne každý uchazeč uspěje a ani není na toto jmenování právní nárok, mohli by znalci závěry svého zkoumání více či méně ovlivňovat k obrazu svému, či k obrazu objednatele, a i přesto by se během hodnocení znaleckého posudku dle podkapitoly 5.5 dala jeho práce označit za "čistou". Proto kromě všech shora uvedených ustanovení a pravidel je zde potřebná ještě existence etického kodexu, který bude na znalce "tlačit" z morálního hlediska. Pokus sestavení takového etického kodexu cituji: *„jednej bezúhonně a vykonávej své povinnosti korektně a nestranně; vykonávej své povinnosti řádně a s patřičnou mírou volného uvážení; vykonávej znaleckou činnost v souladu s nejnovějšími poznatky svého vědního oboru; uplatňuj při práci sebeovládání, toleranci, porozumění a zdvořilost ve vztahu ke všem osobám a vzhledem k okolnostem, ve kterých se můžeš ocitnout; respektuj základní lidská práva; pomáhej všem kolegům při výkonu jejich povinností, vystupuj proti těm, kteří svá práva zneužívají; respektuj důvěrnost informací, které se během své činnosti dozvíš - zveřejnění je možné pouze se souhlasem klienta - objednatele a při zachování anonymity; jednej vždy v mezích zákona a s vědomím, že nikdo nemá právo na tobě vyžadovat překročení zákonných norem; neustále se vzdělávej; zpracováváš-li problém, který již byl řešen kolegou a jím byl vydán posudek - je nezbytné tohoto kolegu o vlastním vstupu do jeho posudku informovat; požaduj takovou odměnu, která je přiměřená složitosti úkolu.“*<sup>122</sup>

---

<sup>121</sup> § 20 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>122</sup> CHMELÍK, Jan. Základní mravní povinnosti. *Soudní inženýrství*. [online]. 1999, roč. 10, č. 3/1999, str. 123-124. [online]. AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM s.r.o., Brno [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <[http://www.sinz.cz/cz/archiv\\_clanku.php](http://www.sinz.cz/cz/archiv_clanku.php)>.

Přesto jsou křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek zákonně upraveny a při naplnění této zvláštní skutkové podstaty jsou samozřejmě trestním činem. To nám napovídá, že zákonnou úpravu nalezneme v trestním zákoníku, konkrétně § 346. *„Kdo jako znalec podá nepravdivý, hrubě zkreslený nebo neúplný znalecký posudek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti. Kdo jako svědek nebo znalec před soudem nebo před mezinárodním soudním orgánem, před notářem jako soudním komisařem, státním zástupcem nebo před policejním orgánem, který koná přípravné řízení podle trestního řádu, anebo před vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a) uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky; nebo b) takovou okolnost zamlčí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu, nebo b) spáchá-li takový čin v úmyslu jiného vážně poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu.“*<sup>123</sup>

Takového trestného činu se může dopustit jak znalec přibraný orgánem činným v trestním řízení, tak i znalec přibraný stranou, tak i znalec přibraný ad hoc. Ovšem vedle znalce může být trestně odpovědná i jiná osoba, když dle trestního zákoníku bude potrestána odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti i ta osoba, která znalci pro vypracování znaleckého posudku, který se přikládá k návrhu na zápis do obchodního či jiného rejstříku, poskytne nepravdivé či hrubě zkreslené údaje nebo v takových podkladech zamlčí podstatné údaje.<sup>124</sup>

Ač mají znalci a tlumočníci společný lex specialis a jejich úprava se ve mnohém shoduje, co se týče trestnosti jejich úkonů, mají znalci o něco přísnější podmínky, než v případě tlumočení. Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek jsou upraveny tak, jak shora uvádím a trestem je odnětí svobody, zákaz činnosti. Ale

---

<sup>123</sup> § 346 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

<sup>124</sup> § 254 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

zákon neuvádí, v jakých případech se na znalce toto ustanovení vztahuje, tudíž předpokládám, že vždy. U tlumočnicků je možné je trestat (také odnětím svobody či zákazem činnosti) pouze tehdy, když se jedná o tlumočení v řízení před orgánem veřejné moci nebo v souvislosti s takovým řízením<sup>125</sup>, tedy nikoli obecně za jakékoli tlumočení. Mohu se jen domnívat, že je to proto, že znalecký posudek je v praxi mnohem častěji používán a jeho postavení v dokazování je tak důležité, že je potřeba trestat každé takové pochybení, a to jak úmyslné, tak zpracované na základě špatných materiálů a údajů.

Zde v souvislosti s tímto tématem si neodpustím kritickou poznámku. Stejně jako jsem se udivovala nad chybějící úpravou ve shora uvedených kapitolách, podivuji se nad neupraveným postupem trestání znalce. Je jasné, že pokud bude výrokem orgánu udělena znalci sankce zákaz činnosti na nějakou dobu, nebude moci tuto činnost vykonávat. Dle mého názoru je ale nepravdivý znalecký posudek tak zásadní zásah do věrohodnosti znalce, že by měl být spácháním tohoto trestného činu ex lege vymazán ze seznamu znalců a vyloučen i pro případy jeho přibrání ad hoc. O tom, jestli by bylo možné znalce po jeho výmazu znovu ustanovit znalcem, jsem ve své práci již polemizovala, ale jedna věc je jeho výmaz z důvodu opadnutí podmínek, díky kterým mohl být jmenován nebo výmaz na vlastní žádost, druhá věc je jeho znovujmenování po spáchání trestného činu vyhotovením nepravdivého znaleckého posudku, když je právě zpracování co nejpřesnějšího posudku jeho jediným úkolem.

## **5.8 Vady znaleckého posudku**

Již byly řečeny všechny podmínky toho, jak má vypadat a co má obsahovat znalecký posudek, aby jeho přijetí bylo bez námitek a mohl být bez dalších průtahů použit jako důkazní prostředek během řízení. Jaký je ale postup při vadách znaleckého posudku? Obecně lze shrnout, že vadný je takový znalecký posudek,

---

<sup>125</sup> § 347 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

který nesplňuje podstatné náležitosti stanovené zákonem o znalcích a tlumočnících, konkrétně § 13, pro ústavy, jejichž znaleckou činností se budu zabývat v samostatné kapitole č. 6, platí § 22 odst. 1, další náležitosti upravuje vyhláška o provedení zákona o znalcích a tlumočnících v § 13. Musí splňovat podmínky stránky formální i obsahové.

Vezmeme-li to postupně, vadným bude takový posudek, jehož písemné vyhotovení nebude podepsané či nebude připojen otisk pečeti.<sup>126</sup> Posudek od ústavu je vadný tehdy, není-li písemný a není-li uvedeno, kdo ho připravoval.<sup>127</sup> Vadný je také ten, který není vyhotoven jako sešit, jeho stránky nejsou očíslovány, chybí sešivací šňůra, nebo není přetištěna znaleckou pečeti,<sup>128</sup> chybí znalecká doložka nebo informace o znalci, číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku,<sup>129</sup> není uveden nález a konečně není vypracován znalcem, jenž je k tomu vzhledem ke své specializaci oprávněn. Tolik k vadám znaleckého posudku, které bychom mohli vzhledem ke shora uvedeným informacím označit za vady formálních náležitostí.

I když bude formální stránka posudku bezvadná, je tu ještě stránka obsahová, v níž lze najít další skupinu vad. Ty jsou pak spojeny s postupem znalce při zkoumání či nesprávné použití metod. Znalec například nepřihlédl ke všem skutečnostem majícím význam pro podání posudku, vycházel z neúplných podkladů, neodpověděl na všechny položené otázky, zabývá se právními otázkami, vychází z neplatného nebo úplně nevhodného předpisu atd.<sup>130</sup>

Pokud by soud shledal posudek vadným, musí být tyto vady odstraněny, a to co nejdříve. Formální vady lze narovnat doplněním chybějících údajů, pečeti atd., tak, jak to soud po znalci bude žádat. Obsahové vady je pak neúčinnější narovnávat

---

<sup>126</sup> § 13 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

<sup>127</sup> § 22 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

<sup>128</sup> § 13 odst. 3 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>129</sup> § 13 odst. 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

<sup>130</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znaleství*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 104. ISBN 80-720-4365-X.

předvoláním znalce, který může podat vysvětlení a doplňovat posudek na místě ústně do protokolu dle § 59 odst. 1 trestního řádu. Pokud by se ale s vadami nevypořádal, je na řadě zpracování revizního posudku nebo přibrání znalce nového dle zmiňovaného ustanovení § 105 odst. 1 trestního řádu.

## 5.9 Úkony po podání znaleckého posudku

S předchozími podkapitolami úzce souvisí úkony následující po podání posudku, které bych jako poslední podkapitolu do tématu znaleckého posudku ráda zařadila. Představme si ideální situaci, že znalec byl řádně jmenován, následně přibrán například soudem a byly splněny všechny předpoklady k tomu, aby znalecký posudek vypracoval. Ten je po té předán soudu, který ho dle shora uvedených zásad hodnotí. Je vhodné, aby byl znalec dle § 108 trestního řádu předvolán k výslechu, aby mohl být tázán na otázky, které soudu vzniknou během studia jeho hotového posudku. Pokud je mu ale i přesto kladena některá otázka, jež se zabýval už během zpracování posudku, je vhodné, aby se na tuto část posudku u soudu odvolal; naopak pokud jsou mu kladeny takové otázky, na které by nebylo vhodné odpovídat ihned před předchozím provedení výpočtů či jiných činností upřesňující odpověď, měl by být znalci poskytnut čas na relevantní odpověď, popřípadě raději by mělo být jednání odročeno.<sup>131</sup>

*„V některých případech jsou znalci doručeny námítky stran se žádostí o zaujetí stanoviska nebo o vyjádření. Zde je třeba zejména zabývat se výlučně problematikou technickou, bez ohledu na emoce, jež někdy formulace námítek u znalce vyvolává. Námítky je potřeba nejprve detailně prostudovat a potom z nich vyčlenit jednotlivé technické problémy, případně si je očíslovat. Ve vlastním stanovisku pak uvádíme vždy problém, k němu odpověď, další problém atd.“<sup>132</sup>*

---

<sup>131</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znaleství*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 102. ISBN 80-720-4365-X.

<sup>132</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znaleství*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 102. ISBN 80-720-4365-X.

Znalec je jistě obeznámen s tím, že ne vždy bude jeho odborný názor vyhovovat všem v soudní síni, respektive vždy v ní bude někdo, komu se nebude líbit, jelikož pokud by se v dané věci strany shodly, nebylo by zřejmě potřeba posudek vůbec zpracovávat. A tak jak již bylo výše řečeno, je jedinou ochranou stran dle § 105 odst. 3 trestního řádu možnost vznesení námítky, a to proti osobě znalce, proti formulaci otázek či proti odbornému zaměření znalce.

Dalším úkonem, který můžeme zařadit jako úkon po podání znaleckého posudku je pak i onen revizní posudek, jelikož jeho existence je možná pouze tehdy, byl-li ve věci znalecký posudek již zpracován a předvolaný znalec se nevypořádal s vysvětlením výsledků svého zkoumání. Konečně bych zmínila možnost doplnění znaleckého posudku, jehož existenci předpokládá vyhláška k provedení zákona o znalcích a tlumočnících v § 13 odst. 5: *„znalec je povinen písemný posudek na požádání státního orgánu osobně potvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit“*, takže i doplnění posudku je logicky úkonem po jeho podání.

## **6. Znalecká činnost ústavů**

Během své práce jsem se několikrát zmínila o faktu, že nejen osoba znalce je kompetentní pro vypracování znaleckého posudku, ale že i zákon předpokládá činnost ústavů. Tyto ústavy jsou zapsány v Seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost, který u sebe vede Ministerstvo spravedlnosti ČR (dále jen „seznam“).

Při přiřazení ústavu se jedná o tak závažné případy, kdy osoba znalce není schopna vypracovat tak důkladný znalecký posudek, jaký by mohl vypracovat ústav, protože k tomu nemá takové vybavení, prostory či nejnovější metody. *„Ve výjimečných, zvláště obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může policejní orgán nebo státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu přibrat státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku*

*podaného znalcem.*<sup>133</sup> Zákon o znalcích a tlumočnících pak existenci ústavu také deklaruje, konkrétně v § 21 odst. 2: „*Ve zvláště obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení mohou státní orgány požádat vědecké ústavy, vysoké školy a instituce, aby samy podaly posudek.*“

Jak se v průběhu práci již zmiňuji, nelze ale veškeré ústavy házet do jednoho pytle, a to proto, že to stanoví nejen zákon, ale právě i seznam vedený ministerstvem. Ten totiž rozděluje ústavy na seznamy dva, což vypovídá o jejich odlišnostech, které bych nyní konkretizovala.

Oddíl první: pokud existuje ústav nebo jiné pracoviště specializované v určitém oboru, měl by být připrán k podání znaleckého posudku přednostně.<sup>134</sup> A pokud takový neexistuje, po té může být tedy přibrán znalec zapsaný v seznamu a pokud ani ten neexistuje, přibere se znalec ex hoc. Zakládají se pro poskytování znalecké činnosti a mají přednost před znalcem.

Oddíl druhý: pokud se jedná o výjimečné, zvláště obtížné případy, které vyžadují zvláštního vědeckého posouzení podle trestního řádu, znalecký posudek může podat ústav zapsaný ve druhém oddílu seznamu ústavů vedeného u Ministerstva spravedlnosti ČR. Takovým ústavem je tedy vědecký ústav, vysoká škola či instituce, který disponuje nejnovějším technickým vybavením a je obsazen odborníky v oboru.<sup>135</sup> Tento ústav je přibírán pro svou vysokou odbornost a právo přibrat ho do případu mají pouze orgány činné v trestním řízení. Může zpracovávat posudek jak prvotně, tak přezkoumávat posudek již zpracovaný. Nejsou zakládány primárně pro činnost znaleckou, fungují za jiným účelem, ale jsou kompetentní pro zpracování znaleckého posudku.

---

<sup>133</sup> § 110 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>134</sup> § 105 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>135</sup> § 110 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Můžeme shrnout, že znalecký posudek smí podávat kromě znalce i ústav z jednoho či druhého oddílu seznamu, a to buď ústav specializovaný, vedený v prvním oddílu, nebo ústav oprávněný ke znalecké činnosti, vedený v druhém oddílu seznamu.

### 6.1 Odpovědnost za posudek ústavu

Pokud je znalecký posudek zpracován ústavem, ať už ten revizní nebo prvotní, vždy je nutné určit, kdo za jeho vyhotovení bude odpovídat. Za posudek vždy odpovídá ústav jako organizace, nikoli jednotliví pracovníci ústavu, ale protože jich ve většině případů pracuje na posudku víc, vypracovává se posudek vždy písemně a osoby tak musí být poučeny a složí slib.<sup>136</sup> „V posudku se uvede, kdo posudek připravoval a kdo může, pokud to bude podle procesních předpisů třeba, před státním orgánem osobně stvrdit správnost posudku podaného ústavem a podat žádaná vysvětlení.“<sup>137</sup> Stejně tak i celý ústav odpovídá za včasné a řádné provedení posudku a měl by mít i nárok na náhradu nákladů dle § 16 vyhlášky.

## 7. Odborné vyjádření versus znalecký posudek

Během své diplomové práce jsem se snažila přiblížit nejen rozdíly mezi znaleckým posudkem a odborným vyjádřením, ale i to, co mají společného. Ovšem během záplavy informací o těchto dvou institutech i o osobě znalce bych byla nerada, aby se některá informace či důležitá komparace ztratila v kontextu nebo byla zmíněna jen na okraj. Proto jsem se rozhodla jejich vztah shrnout do jedné samostatné kapitoly, čímž sjednotím všechny nejdůležitější poznatky.

---

<sup>136</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 19. ISBN 80-720-4365-X.

<sup>137</sup> BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, str. 19. ISBN 80-720-4365-X.

Znalecký posudek a odborné vyjádření se shodují ve své vlastnosti podat odborné odpovědi na předem stanovené otázky. Pokud je tedy v řízení potřeba odborných znalostí, nelze s nimi pracovat bez těchto institutů. Liší se ovšem mírou odbornosti, která je dána i zákonem, když říká, že pokud je třeba odborných znalostí, vyžádá se pro objasnění odborné vyjádření a pokud pro složitost posuzované otázky není odborné vyjádření postačující, přibere se znalec.<sup>138</sup> Právní úprava u odborného vyjádření je o poznání laxnější, jelikož jak formální, tak obsahová stránka znaleckého posudku je víceméně určena, kdežto o podstatných náležitostech odborného vyjádření se nedočteme nic. Snad jen z logiky věci je jasné, že jednou z podstatných náležitostí budou odpovědi na otázky, které pokládal orgán činný v trestním řízení či objednatel. V ostatních případech se pravděpodobně vychází z právní úpravy znaleckého posudku, ale rozhodně není jeho forma tak ostře sledovaná a to už jen proto, že odborné vyjádření má být rychlejší a flexibilnějším odborným názorem, než znalecký posudek. Tomu nasvědčuje opět i právní úprava, stanovující postup při neúplnosti, nesprávnosti či nejasnosti posudku,<sup>139</sup> ale o odborném vyjádření mlčí. Nutno zmínit rozdíly mezi osobami, které mohou tyto listiny zpracovávat. U znaleckého posudku je to pouze znalec zapsaný v seznamu znalců nebo výjimečně znalec ad hoc,<sup>140</sup> kdežto na odborné vyjádření se ohledně zpracovatele kladou nároky „pouze“ jeho odbornosti, nikoli vzdělání nebo přesnou specializaci. Může to být samozřejmě také znalec, ale k tomu i každá fyzická a právnická osoba, splňující odborné hledisko. S tím jsou spojeny i možné opravné prostředky na tuto osobu zpracovatele, jelikož proti osobě znalce je možné podat námitky,<sup>141</sup> a to jak při zpracování znaleckého posudku, tak při vypracování odborného vyjádření, ale pokud bude odborné vyjádření zpracovávat „neznalec“, tedy osoba fyzická nebo právnická, která není znalcem, strany nemají zřejmě žádnou oficiální možnost nesouhlasu s takovou osobou.

---

<sup>138</sup> § 105 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>139</sup> § 109 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

<sup>140</sup> Rozdíl vysvětluji v podkapitole 2.2.

<sup>141</sup> § 105 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

V obou případech by měly všechny orgány činné v trestním řízení osobě zpracovatele, a to ať znaleckého posudku nebo odborného vyjádření, poskytnout součinnost, aby osoba získala veškeré materiály a informace, které jsou důležité pro zpracování posudku i vyjádření.

Nelze říci, že jeden nebo druhý zmiňovaný důkazní prostředek je lepší než ten druhý, ovšem míra důležitosti znaleckého posudku je ze zákona rozhodně citit. K otázce, kterou si v úvodu kladu, jestli je možné v jedné věci mít jak odborné vyjádření, tak znalecký posudek jsem nenašla nikde doslovnou odpověď, ale s ohledem na veškeré uváděné informace se zřejmě může v praxi stát, že orgán činný v trestním řízení posoudí případ tak, že s potřebnou odborností se vypořádá i odborné vyjádření, které si vyžádá, ale mohou se dodatečně ukázat takové nové skutečnosti, jejichž posouzení je nutné pro rozhodnutí ve věci a jsou tak závažné, že není možné ohledně nich vypracovat pouze odborné vyjádření, tudíž by bylo nutné žádat o znalecký posudek. A vzhledem k tomu, že odborné vyjádření má být rychlé, levné, je možné, že bylo již zpracováno. V tomto případě by v jedné věci mohly být vedle sebe jak odborné vyjádření, tak znalecký posudek, ovšem o nadřazenosti posudku není pochyb.

## **8. Shrnutí de lege lata, návrhy de lege ferenda**

Jak současnou právní úpravu, tak její mezery a případnou úpravu de lege ferenda uvádím v textu vždy ke konkrétnímu tématu, ale existuje ještě několik postřehů, které bych k úpravě současné i té budoucí dodala.

Znalecká činnost, osoba znalce, znalecký posudek a odborné vyjádření jsou upraveny hlavně v zákoně č. 36/1967 Sb., který je lex specialis k trestnímu řádu, ve kterém najdeme o znaleckém dokazování také několik ustanovení. Vzhledem k tomu, že tento zákon je v našem právním řádu již od roku 1967, jsou některá jeho ustanovení zastaralá a nevyhovující. Nebyl nikdy zásadně měněn, pouze byl novelizován zákony č. 322/2006 Sb.,

č. 227/2009 Sb. a č. 444/2011 Sb., ale tyto novely řešily pouze výši odměny či jiné pro běžného člověka nedůležité věci, ovšem nic, co by tento zákon posouvalo na vyšší úroveň a splňoval tak současné společenské podmínky. Proto si myslím, že by měl být novelizován znovu, ale osobně bych se přikláněla k možnosti, že by se přijal zcela nový, komplexní a aktuální zákon pro znalce a tlumočníky a ani bych se nebránila přijetí zákona, kterým by byli upraveni znalci úplně samostatně, odděleně od tlumočnicků.

Kromě mnoho výše zmíněných nutných změn bych dále uvítala možnost kontroly znalecké odbornosti. Znalcovou povinností sice je se neustále vzdělávat, ale vzhledem k faktu, že to může být jak časově, tak finančně náročné, obávám se, že ne každý znalec tuto povinnosti dodržuje. Proto by zde měl existovat institut znalecké kontroly, kde by se v pravidelných intervalech, například několika let, kontrolovalo, jak který znalec provádí své sebevzdělání a jestli metody, které používá, odpovídají nejnovějším požadavkům.

To by vyřešilo i další problém, který vidím v nekontrolovanosti pokrytí republiky znaleckou odborností. Nemůžeme totiž tušit, jestli znalec z Brna ve stejném oboru má srovnatelné metody či právě ony znalosti, jako jiný z menšího města na druhém konci republiky, třeba z Litoměřic.

Se shora uvedeným souvisí také možnost motivace znalce se vzdělávat a mít přehled o nových postupech, metodách a tak dále. Sice v podkapitole o odměňování znalců píše, že výše odměny je stanovena nejen složitostí toho konkrétního případu, ale také potřebnou odborností znalce, času, který byl pro vypracování posudku potřeba, rozsah znaleckého zkoumání a výsledného posudku, náklady vynaložené na jeho zpracování atd., ale pokud srovnáme dva znalce, kteří vykonávají znaleckou činnost ve stejném oboru, ale jeden byl ustanoven znalcem a tím všechna jeho námaha pro něj skončila, za to druhý jezdí každý druhý rok na odborné semináře a dále se vzdělává, měla by být jeho odměna třeba násobena

nějakým koeficientem. Ale aby docházelo k tomu, že si znalci sem tam zaplatí nějaké školení, aby splňovali podmínky vyššího ohodnocení, a zároveň se dále novými znalostmi nebudou zabývat, znovu zmiňuji jejich nutnou kontrolu, přezkoumání kdo, jak moc a čemu rozumí. A pokud se bude vzdělávat, bude nové poznatky používat a bude tak svou práci odvádět moderněji a lépe, než jeho kolega ze stejného oboru, musí být tato jeho snaha náležitě odměněna.

## **9. Závěr**

Cílem mé diplomové práce bylo pochopení celkové problematiky znaleckého dokazování, jeho úloha v trestním řízení a také pochopení všech souvisejících pojmů. Nepochybuji o tom, že jsem čtenáře detailně seznámila vůbec s pojmem znalec, stejně tak s jeho úpravou v našem právním řádu. Dále jsem se zabývala komparací odborných znalostí, které je možné během trestního řízení použít a jejich vztah právě ke znalci, posudku a odbornému vyjádření.

Čtenář si projde celým procesem příbrání znalce, a to tím obligatorním, i fakultativním, přičemž je seznámen i s možností podání vlastního vyžádaného znaleckého posudku, tedy není už jen na orgánu v trestním řízení, aby přibíral znalce pro jejich odborný názor.

Nejrozsáhlejší část mé práce věnuji samozřejmě samotnému znaleckému posudku, protože jeho důkladné zpracování je jádrem dokonalého důkazu v řízení. V úvodu kapitoly předkládám stručný historický exkurs právní úpravy znaleckého posudku a vůbec pohledu na něj, jelikož ne vždy jeho role byla v soudním řízení tak silná a důležitá. Dále přecházím k přípravě vypracování posudku, jeho podstatných náležitostech, možné dělení, následné hodnocení znaleckého posudku a následky jeho nečestného zpracování, včetně nejčastějších vad.

V závěru práce shrnuji úpravu de lege lata, takovou jaké reálně existuje a dovoluji si navrhnout úpravu de lege ferenda, tedy takovou změnu úpravy, jak by dle mého

názoru měla vypadat, aby se dále nenacházely žádné díry během použití těchto ustanovení.

Některá ustanovení či fakta ve své práci několikrát opakuji, ale není to proto, abych napsala o pár znaků navíc. Chtěla bych svou práci vysvětlit znaleckou činností nejen těm, co mají o právu a zákonech nějaké povědomí, ale i laikům, kteří se k mé práci dostanou třeba náhodou. Proto se snažím jednotlivé informace do sebe co nejvíce propojovat a ujasňovat tak čtenáři co s čím souvisí úzce, co vzdáleně, co je v tomto kroku velice důležité, co méně a pevně věřím, že tento úkol, co jsem si předsevzala, byl splněn.

Na druhou stranou bych závěrem nechtěla pouze suše shrnout to, co zde bylo na více jak 54 předchozích stranách řečeno, ale velice bych ocenila, aby se každý ze čtenářů nad problematikou znaleckého dokazování opravdu hluboce zamyslel. Má práce se může znát velice často jen shrnutím kritiky nad celou znaleckou činností, ale není tomu vůbec tak. Znalecké posudky i odborná vyjádření jsou cenným a nenahraditelným pomocníkem při dokazování. Věda a technika se v dnešní době rozvíjejí neskutečnou rychlostí a není možné, aby každý z nás rozuměl všem těmto novým technikám na úrovni odborníka. Naopak chci svou občasnou kritikou upozornit na to, že pokud vývoj půjde takovouto světelnou rychlostí vpřed – a všichni víme, že půjde – není možné nacházet v tak důležitém odvětví tolik zákonných děr a prostoru pro volné uvážení a mnoho otázek. Pokud má být tento způsob dokazování dobrým pomocníkem i nadále, musí být upraven do detailů, aby soudní řízení nebrzdily zbytečné otázky, které během studia tohoto zákona, řádu, vyhlášky a směrnice (viz podkapitola 2.1), vyvstanou. Co se týče literatury k danému tématu, s jejím počtem a rozsahem jsem byla velice spokojena, protože i to dokazuje, jak je znalecká činnost důležitá.

Znalecké posudky a odborná vyjádření bezesporu zažívají v soudních síních boom a je otázkou, zda se tato situace někdy změní. Často se setkáváme sice s kritikou, že jsou posudky velice nadužívané, ale na druhou stranu proč ne – pokud orgán činný v trestním řízení není s problematikou obeznámen do odborných detailů, ať se raději vyžádá znalec z oboru, který třeba svými závěry zamezí následnému

odvolání či stížnosti na předchozí dokazování nebo rozhodnutí, ušetří se odvolacím soudům práce a mohou se tak věnovat jiným kauzám.

## **10. Resumé**

My dissertation is first of all concerned with the task of expert opinion and expert evidence for the needs of criminal proceedings, in question what these two institutes have in common, how they are different, the legal legislation included. For right understanding of these issues is also important to know the legislation of expert's person perfectly, his/her responsibilities and rights during proceedings, of course his/her appointment of Official referee, his/her rewards and potential sanctions against non-performance of his/her given responsibilities. The target of this dissertation is then informing about the legal adjustmet and understanding with the meaning of these two institutions, information about expert activities of these two institutions included and creating of own opinion to contemporary legislation .

In the introductory part I am applying to the definiton of expert's person, his/her topical legislation and of course to the conditions, what everything is necessary to fulfil to become an expert. We are learning that an expert included expert opinion and expert evidence is not adapted totaly in one legal statutory instrument, but there is modification both *lex generalis* and *lex specialis*, which we use all the time when *lex generalis* with modification says nothing. If the person already fulfils legal conditions for an appointment to be an expert, I am applying to distinction for experts registred in the list and experts *ad hoc*.

The next part are possibilities of expert knowledge in criminal proceedings where I am in detail refering fort the first time to the technical statement and I am trying to compare it with expert opinion. The task of expert in praxis follows, that means his/her acceptance at criminal trial, his/her qualifications, interrogation, rewards and appeals.

Probably the most important and absolutely the most extensive part of the dissertation deals with expert opinion because during studying materials we will learn that expert opinion is adjusted absolutely minimally, at the same time the law often says nothing about it whether it will be used for technical statement of legal adjustment of expert opinion or not. At expert evidence I gave the evidence of a small historical excursus, where I described the development of its legislation and important changes, which ones led to contemporary adjustment and I presented exact laws who solved problems for the first time and when it was possible to use them at the court. The description of preparing of expert evidence follows, its working out, by law required appropriateness, next categorizations, expert opinion rating and possible defects.

At the end I am concerning with the summary of legislation both of expert evidence and technical statement, at the same time I suggest some changes of establishment, where are loopholes in the law obvious and it is not evident how to proceed despite the fact that arbitrariness is in this case undesirable.

The target of this dissertation was then to report the readers global information about these institutes and answer all questions, which are fixed to this topic.

## **11. Seznam použité literatury**

### **Použité právní předpisy:**

- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/2002 Sb., kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 119/1873 ř. z., jímž se uvádí trestní řád
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 167/1949 Sb., o stálých přísežných znalcích a tlumočnících
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 200/2002 Sb., kterým se mění trestní řád
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 154/1994 Sb., kterým se mění trestní řád
- Zákon č. 265/2001 Sb., kterým se mění trestní řád
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

### **Použitá literatura:**

- BĚLOHLÁVEK, Alexander J a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2011, xxxiii, 555 s. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-395-0.
- BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Soudní znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2010, 242 s. ISBN 978-80-7204-704-8.
- BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znalectví*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004, 220 s. ISBN 80-720-4365-X.

- CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo procesní*. 3. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2004, 829 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 80-720-1463-3.
- DÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 191 p. ISBN 978-807-4001-482.
- FRYŠTÁK, Marek a Zdeněk KREJČÍ. *Postavení znalce v trestním řízení*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 167 s. ISBN 978-80-210-4955-0.
- FRYŠTÁK, Marek, Eva ŽATECKÁ, Daniel PROUZA, Michal GALÁT a Roman HEINZ. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 250 s. Právo. ISBN 978-80-87071-72-4.
- CHMELÍK, Jan. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 303 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9842-3.
- CHMELÍK, Jan. *Problematika požadavků orgánů činných v trestním řízení na znaleckou expertízu ve vztahu k možnostem soudních znalců: Expert's tasks (as determined by agencies in charge of criminal proceedings) in relation to their competence limits : zkrácená verze PhD Thesis*. V Brně: Vysoké učení technické, Fakulta strojního inženýrství, Ústav soudního inženýrství, 2002, 31 s. Vědecké spisy (Vysoké učení technické v Brně). ISBN 80-214-2123-1.
- MUSIL, Jan. *Kriminalistika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2001, xx, 512 s. ISBN 80-717-9362-0.
- RYBÁŘ, Miroslav. *Kriminalistika: metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů : (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. Vyd. 1. Plzeň: NAVA, 2008, 145 s. ISBN 978-807-2112-753.
- STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, 175 s. ISBN 80-868-9895-4.
- TICHÝ, Milík a Mila VALJENTOVÁ. *Experti a expertízy*. Praha: Linde, 2011, 287 s. ISBN 978-80-7201-823-9.

### **Judikatura a ostatní prameny:**

- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 20.10.2003, spz. zn. I. ÚS 1360/03 [online]. Brno, 2003 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <<http://1url.cz/Siu7>>.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10.08.2001, spz. zn. 11 Tz 128/2001 [online]. Brno, 2001 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <<http://1url.cz/dioy>>.
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 30.4.2007, sp. zn. III ÚS 299/2006 [online]. Brno, 2007 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <<http://1url.cz/OiUm>>.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.7.2008, sp. zn. 25 Cdo 883/2006. [online]. Brno, 2006 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <<http://1url.cz/iiDN>>.
- Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26.6.2003, spz. zn. I. ÚS 178/03 [online]. Brno, 2003 [cit. 2013-03-09]. Dostupné z: <<http://1url.cz/UiUv>>.
- CHMELÍK, Jan. Základní mravní povinnosti. *Soudní inženýrství*. [online]. 1999, roč. 10, č. 3/1999 [online]. AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM s.r.o., Brno [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <[http://www.sinz.cz/cz/archiv\\_clanku.php](http://www.sinz.cz/cz/archiv_clanku.php)>.